

**T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**MALATYA BEŞKONAKLAR ETNOĞRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN
TAŞ ESERLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
SERKAN BAŞDİNÇ**

**DANIŞMAN
DR.ÖĞR. ÜYESİ OSMAN AYTEKİN**

2019-VAN

KABUL VE ONAY SAYFASI (EK-4)

Serkan BAŞDİNÇ Tarafından hazırlanan "Malatya Etnoğrafya (Beşkonaklar) Müzesi'ndeki Taş Eserler" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN
Sanat Tarihi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN
Sanat Tarihi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nebi BUTASIM
Türk-İslam Sanatları Anabilim Dalı, Bingöl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tahsin KORKUT
Sanat Tarihi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Yedek Üye : Dr. Öğr. Üyesi Oktay BAŞAK
Sanat Tarihi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Yedek Üye : Dr. Öğr. Üyesi Edip YILMAZ
İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı, Bitlis Eren Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi:/...../.....
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Serkan BAŞDİNÇ

19.06.2019

Yüksek Lisans Tezi
Serkan BAŞDİNÇ
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HAZİRAN 2019

**MALATYA BEŞKONAKLAR ETNOGRAFYA MÜZESİ'NDEKİ TAŞ
ESERLER**

ÖZET

Malatya, eski çağlardan beri sahip olduğu coğrafi konumu nedeniyle pek çok uygarlığa ve kültüre ev sahipliği yapmış bir ilimizdir. Selçuklu ve Osmanlı Devleti döneminde stratejik bir öneme sahip olan Malatya bu dönemlerde önemli eserler vererek dönem hakkında önemli belge niteliğinde bilgiler bırakmıştır.

“Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler” konulu çalışmamızda, Malatya Etnografya Müzesinde bulunan Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait taş eserler incelenmiş ve buradaki yapı kitabeleri, mezar taşı kitabeleri, yazıtlı ve yazıtsız mimari taş parçalar değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çalışmamızda, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait 10 adet mezar taşı, 11 adet yapı kitabesi, 4 adet yazıtlı mimari taş parça ve 4 adet yazıtsız taş parçaya yer verilmiştir.

Yapı malzemesi olarak kalker türü kireç taşının ağırlık kazandığı, bunun yanı sıra düzgün kesme taş ve mermerin de kullanıldığı örneklerle de rastlanılmıştır.

Mezar taşları üzerinde cel-i sülüs yazı türü tespit edilmiştir.

Süsleme olarak ise yazı, bitkisel, geometrik ve nesnel karakterli motiflere yer verilmiştir.

Etnografya Müzesi'ndeki Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait eserler; ölçüleri, orijinal metinlerin yazılışları, transkripsiyonları, anlamları, dili, yazı türleri, formu, malzeme ve teknikleri hakkında bilgilendirmenin yanı sıra, süsleme programları ve üslup özellikleri bakımından da değerlendirilmiştir.

Böylece incelediğimiz taş eserler amacına uygun şekilde en yalın haliyle incelenip bir tez konusu haline getirilerek son halini almıştır.

Anahtar Kelimeler : Etnografya, Müze, Taş Eserler, Mezar Taşı, Osmanlı

Sayfa Adedi : 96

Tez Danışmanı : Dr.Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN

Master School Thesis

Serkan BAŞDİNÇ

Van Yüzüncü Yıl Universty
İnstutute Of Social Sciences

June, 2019

STONE WORKS IN MALATYA ETHNOGRAPHY MUSEUM

ABSTRACT

As ornament, writing, floral, geometric and objective character motifs are included. Cel-i sülüs type was found on the gravestones.

In our study titled Taş Stone Works in Malatya Ethnography Museum,, stone works belonging to Seljuk and Ottoman periods in Malatya Ethnography Museum were examined and the building inscriptions, tombstone inscriptions, architectural inscriptions with and without inscriptions were evaluated.

In this study, 10 gravestones belonging to Seljuk and Ottoman periods, 11 building inscriptions, 4 inscribed architectural stone pieces and 4 uninscribed stone pieces were included.

Limestone-type limestone gained weight as a building material, and also cut stone and marble were used.

Malatya has been home to many civilizations and cultures due to its geographical location since ancient times. Malatya, which had a strategic importance during the Seljuk and Ottoman periods, gave important works and left important information about the period.

The Seljuk and Ottoman Period artifacts in the Ethnography Museum; dimensions, original texts, spelling, transcriptions, meanings, language, writing types, forms, materials and techniques, as well as information about the decoration programs and stylistic features were also evaluated.

Thus, the stone works we have studied have been examined in their simplest form in accordance with their purpose and turned into a thesis topic.

Key Words : Ethnography, Museum, Stone Works, Tombstone, Ottoman
Quantity of Page : 96
Supervisor : Asst. Prof. Osman AYTEKİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
1. GİRİŞ	1
2. MALATYA İLİNİN COĞRAFİ KONUMU ve TARİHÇESİ	4
2.1. Malatya'nın Konumu ve Özellikleri	4
2.3. Malatya Adı ve Tarihçesi	5
2.3.1. Türk-İslam Dönemi Öncesi Malatya	6
2.3.2. Türk-İslam Dönemi Malatya	7
2.3.3. Malatya'da Mimari	8
3. BEŞKONAKLAR ETNOGRAFYA MÜZESİ	10
4. KATALOG	11
4.1. MEZAR TAŞLARI	12
KATALOG NO: 4.1.1	12
KATALOG NO: 4.1.2	13
KATALOG NO: 4.1.3	14
KATALOG NO: 4.1.4	15
KATALOG NO: 4.1.5	16
KATALOG NO: 4.1.6	17
KATALOG NO: 4.1.7	18
KATALOG NO: 4.1.8	19
KATALOG NO: 4.1.9	20
KATALOG NO: 4.1.10	21
4.2 KİTABELER	22
KATALOG NO: 4.2.1	22
KATALOG NO: 4.2.2	23
KATALOG NO: 4.2.3	24

KATALOG NO: 4.2.4.....	25
KATALOG NO: 4.2.6.....	27
KATALOG NO: 4.2.7.....	28
KATALOG NO: 4.2.8.....	29
KATALOG NO: 4.2.9.....	30
KATALOG NO: 4.2.10.....	31
KATALOG NO: 4.2.11.....	32
4.3.YAZILI MİMARİ PARÇALAR.....	33
KATALOG NO: 4.3.1.....	33
KATALOG NO: 4.3.2.....	34
KATALOG NO: 4.3.3.....	35
KATALOG NO:4.3.4.....	36
4.4. YAZITSIZ MİMARİ PARÇALAR.....	37
KATALOG NO: 4.4.2.....	38
KATALOG NO: 4.4.3.....	39
KATALOG NO: 4.4.4.....	40
5. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA.....	41
5.1.DEĞERLENDİRME.....	41
5.1.1.Mezar Taşları.....	41
5.1.2.Yapı Kitabeleri.....	45
5.1.3.Yazılı Mimari Parçalar.....	47
5.2. KARŞILAŞTIRMA.....	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
KAYNAKLAR.....	54
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	56
HARİTALAR.....	76
FOTOĞRAFLAR.....	77
ÖZGEÇMİŞ.....	98

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

a.g.e.

a.g.m.

a.g.t.

Bil.

Bkz

Çev. :

Çiz. :

Ed.:

Enst. :

E.S.A. :

Fak. :

Fig. :

Foto. :

D.İ.A. :

Mad.:

M.S. :

M.Ö. :

Res. :

S. :

s. :

Sos. :

Üniv. :

vb.:

vd. :

yy.:

Açıklamalar

Adı geçen eser

Adı geçen makale

Adı geçen tez

Bilimler

Bakınız

Çeviren

Çizim

Edebiyat

Enstitüsü

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi

Fakülte

Figür

Fotoğraf

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Madde

Milattan sonra

Milattan önce

Resim

Sayı

Sayfa

Sosyal

Üniversitesi

Ve bunun gibi

Ve diğerleri

Yüz yıl

ÖNSÖZ

Mezar ve mezarlık kavramı, insanların ölümü ve insanların ölümden sonraki hayata inanması gibi etkenlerden doğmuştur. Geçmişe dair önemli bilgiler içeren mezar taşları ve kitabeler dini, sivil ve askeri binaların belirli yerlerine özenle işlenen ve verdiği bilgilerle yapının banisi veya mezarın sahibi hakkında bilgi sahibi olmamız noktasında önemli mimari öğeler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca bu mimari öğelerde yer alan süslemeler, yapının estetiğini tamamlayan dekoratif bir unsur olmasıyla da önem taşımaktadır.

Ancak zaman içinde meydana gelen savaşlar, doğa olayları ve insanoğlunun eliyle verilen tahribatlar nedeniyle, son yıllarda anıtsal nitelik taşıyan mezar taşları korunmaya alınmış ve müze teşhir salonlarında yerini almaya başlamıştır. Korunması amaçlanan bu taş eserlerin kalıcı olabilmesi amacıyla bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve ilgili bilim dallarının disiplinleri ile raporlanarak belgelenmesi de ayrı bir önem taşımaktadır. Bu niyeti gerçekleştirmek amacıyla Malatya Etnografya Müzesindeki taş eserler detaylı bir biçimde ele alınmış ve bu konu bir Yüksek Lisans tezi olarak seçilmiştir.

Tezin hazırlanmasında bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen değerli Danışman hocam, Dr. Öğr.Üyesi Osman AYTEKİN'e, arazi çalışmalarım sırasında benden yardımını esirgemeyen Dilara DERİCİ'ye, araştırmalarım esnasında beni yalnız bırakmayan ve her konuda yardımcı olan Dr. Öğr.Üyesi Tahsin KORKUT, Ufuk ELYİĞİT, ve sevgili eşim Funda BAŞDİNÇ'e teşekkürlerimi sunarım.

Serkan BAŞDİNÇ

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Niteliği ve Önemi

Doğu Anadolu Bölgesi'nin önemli yerleşim yerlerinden biri olan, Malatya İli, varoluşundan günümüze kadar geçen süreçte, farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde mevcut olan tarihi kent dokusu da bu süreç içerisinde gelişmiştir. Belirli dönemlerde, farklı kültürlerin yaşamış olduğu şehirde, sanatsal açıdan farklı üsluplara sahip birçok mimari eser meydana getirilmiştir. Bu yapılardan bir bölümü günümüze kadar gelebilmiş durumda olmasına rağmen büyük bir çoğunluğu varlığını sürdürememiştir. “Malatya Etnografya Müzesi’ndeki Taş Eserler”, adlı çalışmamızın ana konusu, Malatya Etnografya Müzesi’ndeki kitabe ve mezar taşlarının her birinin ayrıntılı bir şekilde ele alınıp incelenmesi ve bunlara ait bir katalogun hazırlanması ve bunların karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi şeklinde planlanmıştır.

“Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler” başlıklı yüksek lisans tezimiz müze bahçesinde bulunan 10 adet mezar taşı, 11 adet yapı kitabesi, 4 adet yazıtlı mimari taş parça, 4 adet yazısız mimari taş parçayı kapsamaktadır.

1.2. Kaynak ve Araştırmalar

“Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler” adlı çalışmayı incelerken yaptığımız literatür çalışmaları sınırlıdır. Bu konuda yapılan çalışmalar genellikle kitabeler ile ilgili olup diğer taş eserler ile ilgili bilgi veren tek kaynak Malatya Etnografya Müzesindeki envanter kayıtlarıdır.

Yaptığımız çalışmada incelediğimiz eserler ile ilgili dönemsel olarak benzer çalışmalar incelenmiş olup onlardan yola çıkılarak bir çalışma düzeni oluşturulmuştur.

Yıldız Keskin’in 1992 yılında yayımlanan “Malatya Ulu Caminin Asli Hali ve Türk Mimarisindeki Yeri” adlı yüksek lisans tezi, Bekir Eskici’nin 1993’te yayınlanan “Eski Malatya’daki Türk İslam Eserleri” adlı yüksek lisans çalışması Malatya Ulu Camii kitabeleri ile ilgili bilgilerden yararlandığımız en önemli kaynaklarımız olmuştur.

Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesindeki eserleri tanıtan anonim kitapçıkta eserlerle ilgili ön bilgi vermiştir.

2010 Malatya il kültür envanteri de Malatya etnografya müzesi ile ilgili bilgiler edinmemizde önemli bir kaynaktır.

Beyhan Karamağralı'nın "Ahlat Mezar Taşları", Abdülislam Uluçam'ın "Eski Erciş Çelebibağ Mezarlığı ve Mezar Taşları", Kadir Pektaş'ın "Bitlis'in Tarihi Mezarlıkları ve Mezar Taşları", ve "Adilcevaz Çevresindeki Mezar Taşları", Suut Kemal Yetkin, İslam sanatının Türk devirlerini de içerisine alan "İslam Mimarisi" ve "İslam Ülkelerinde Sanat", Semra Ögel'in "Anadolu Selçukluların Taş Tezminatı" ve "Anadolu Selçuklu Çehresi" adlı eserlerde özellikle değerlendirme kısmında ve çevre illerdeki benzer eserlerle karşılaştırma noktalarında bize yardımcı kaynaklar olmuştur.

Ayrıca tezimizin giriş ve değerlendirme aşamalarında bize ışık tutan birçok yüksek lisans tezi de bulunmaktadır.

1.3. Metod ve Düzen

Araştırmaya başlarken konumuzu teşkil eden Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesinde yer alan taş eserler tespit edildikten sonra Malatya ilinin tarihi önem taşıyan eserleri gezilip daha sonra Malatya İl kütüphanesi, Malatya İl Kültür Turizm Müdürlüğüne gidilip kaynak taraması yapılmış, sonrasında Malatya İl Müzesine giderek benzer örnekler incelenmiş daha sonra, Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesindeki incelenecek olan eserler üzerinde fotoğraflama ve belgeleme aşaması gerçekleştirilmiştir. Sonraki aşamada eserlerin stampaj ölçüleri alınmıştır. Taş eserlerin envanter kayıtlarına ulaşılmış olup eserler hakkında ayrıntılı bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmalar sonrasında katalog başlığı altında incelenen eserler belli bir düzene göre tasnif edilmiştir. Çeşitli mimari çizim programları kullanılarak eserlerin ölçekli çizimleri yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmamız giriş, Malatya'nın coğrafi durumu ve tarihçesi, katalog, değerlendirme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde "Konunun Niteliği ve Önemi", "Kaynak ve Araştırmalar" ve "Metod ve Düzen" olmak üzere üç başlık bulunmaktadır. Bu bölümde konunun tanımı ve önemi ve sınırları belirtilmiş, araştırmada izlenen metod ve konuyla ilgili çalışmalar ortaya konmuştur.

İkinci bölümde, 'Malatya'nın Coğrafi Durumu ve Tarihçesi' olup bu başlık altında Malatya'nın coğrafi konumu ve tarihçesi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi hakkında kısaca bilgiye de yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde katalog kısmı oluşturulmuş; katalog kısmında esere ait bilgiler, transkripsiyonu ve tanımlaması verilmiştir.

Beşinci bölümde katalog kısmında incelen eserlerin değerlendirme ve karşılaştırmasına yer verilmiştir.

Değerlendirme ve Karşılaştırma kısmından sonra sırasıyla; sonuç, çizim listesi, fotoğraf listesi, kaynakça bölümleri ile tezim son bulmaktadır.

2. MALATYA İLİNİN COĞRAFI KONUMU ve TARİHÇESİ

2.1. Malatya'nın Konumu ve Özellikleri

Doğu Anadolu Bölgesi Yukarı Fırat Bölümü içinde kurulmuş bir il ve bu ilin merkezi olan Malatya kuzeyde Erzincan, kuzeybatıda Sivas, güneyde Adıyaman, doğuda Erzincan ve Diyarbakır illeri ile komşudur.¹ Malatya'nın yüzölçümü 12.313 km'dir.²

35° 34' ve 39° 03' Kuzey enlemleri ile 38° 45' ve 39° 08' Doğu boylamları arasında kalan Malatya; Sultansuyu ve Sürgü Çayı vadileriyle Akdeniz'e, Tohma Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Vadisiyle Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturur. Malatya Şehri, Doğu Anadolu'nun karasal özellikleri ile Akdeniz ikliminin ılıman özellikleri arasında geçiş durumundadır.³

2.2. Malatya'nın Coğrafi Yapısı

Ortalama yüksekliği 700 ile 1000 metre arasında değişen Malatya ovası, batıdan kuzeye doğru yükselen geniş yaylalar ve dağlarla kuşatılmaktadır. Ovayı sulayan akarsular, etraftaki bu dağlardan çıkar. Bölgenin en önemli akarsuları başta Fırat olmak üzere, Tohma, Kuruçay ve Sürgüsü'dür.

Malatya'nın başlıca dağ topluluğunu Güneydoğu Toroslarının kolları oluşturur. Bu kolların en önemlisi, Torosların güney kolunu oluşturan doğu batı yönünde baştanbaşa uzanan Besni, Adıyaman ve Kâhta ile Malatya ovasını dolduran Malatya dağlarıdır.⁴ Diğer dağ topluluğu olan Nurhak dağları, Torosların kuzeye açılan kolunu oluşturmaktadır. Tohma vadisi ile Kuruçay vadisi arasında yer alan Akçababa dağları, Nurhak dağlarının kuzey doğuya doğru sokulan uzantıları durumundadır. Büyük bölümü Sivas il alanında bulunan Yama Dağı kütlesi ise güneye ve güneydoğuya doğru açılarak Malatya'nın kuzeyini bütünüyle kaplar. Bu dağ silsileleri pek çok dağın ve tepenin birleşiminden oluşur.⁵

¹ Anonim, *Yurt Ansiklopedisi*, C.7, İstanbul, 1982, 5397.

² Anonim, *Malatya Belediyesi Başkanlığı 1986-1987 Çalışma Raporu*, Erişim:[<http://www.malatyakultur.com/kurumsal/raporlar>], Erişim Tarihi: 19.06.2019.

³ İbrahim Halil Kaymaz, *Malatya Şehrinin Mekânsal Gelişimi*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş, 2014, 2.

⁴ Eski devirlerde burada devlet kuran Komojenlere nisbetle buraya Komojen dağları adı verilmişse de bu ad yayılmamış ve zamanla unutulmuştur. Bkz. Hüseyin Saraçoğlu, *Doğu Anadolu*, İstanbul, 1956, 45.

⁵ Ekrem Yalçınkaya, *Muhtasar Malatya Tarih ve Coğrafyası*, İstanbul, 1940, 54.

Denizden uzak ve yüksek olan Malatya’da iklim genel olarak serttir. Ancak son yıllarda yapılan barajlar ile iklim yumuşamıştır. En sıcak aylar Temmuz ve Ağustos, en soğuk aylar ise Ocak ve Şubat’tır. Yıllık sıcaklık ortalaması 12-14 derecedir. Kışın yağın kar bir iki ay yeri örter. Yağmur sonbahar ortalarından ilkbahar ortalarına kadar aralıklarla yağmaya devam eder.⁶

Yağış oranı en fazla ilkbaharda olup yazın çok azdır. İlkbahar yağışlarıyla yeşeren dağlar, yaz aylarındaki sıcaklık ve ardından gelen kuraklık sonucunda bozkır haline dönüşür. Bozkır iklim yapısına bağlı olarak tarım ürünlerinin büyük bölümünü şeker pancarı, tütün, pamuk, buğday ve arpa oluşturur. Ayrıca iklim şartlarının meyve yetiştiriciliği için çok elverişli olduğu bilinmektedir. Başta kayısı olmak üzere elma, armut, şeftali, kiraz, vişne, dut ve üzüm gibi birçok meyve çeşidi ilkçağlardan itibaren önemli miktarda yetiştirilmektedir.⁷

Malatya’da hâkim olan iklim, çayır ve meraların yetişmesine imkân sağlamaktadır. Ormanlık ve fundalık alanlar ise dağların eteklerinde seyrek olarak görülür.⁸ Bu durumun getirdiği yaylalarda otlakların ve bitki çeşitlerinin bolluğu daha çok küçükbaş hayvancılığın ve arıcılığın yapılabilmesine uygundur. Bununla beraber büyükbaş hayvancılığın da yapıldığı görülmektedir.

2.3. Malatya Adı ve Tarihçesi

Günümüze kadar gelen tarihi kent dokusu binlerce yıl süren süreç içerisinde gelişmiştir. Belli dönemlerde, farklı toplumların yaşamış olduğu kentte, birçok değişik üslupta yapılar meydana gelmiştir. Bu yapılardan bir bölümü korunup günümüze kadar uzanmış, ancak bir bölümü yok olmuştur.

İnsanların yaşaması için elverişli şartlara sahip olan iskân yerleri, zaman içinde farklı toplumların eline geçerek adlarında az çok meydana gelen değişikliklerle varlıklarını uzun yıllar sürdürebilmişlerdir. Bu iskân yerlerinden olan ve ilkçağdan itibaren birçok medeniyete ev sahipliği yapan Malatya şehri, köklü bir

⁶ Ali Tanoğlu, “Malatya Dolaylarında Coğrafi Geziler”, Erişim:[<https://dergipark.org.tr/download/article-file/198622>], Erişim Tarihi: 05.06.2019; Güler Öztan, *Malatya İklimi*, Ankara, 1977, 18.

⁷ Charles Texier, *Asie Minaure*, Paris, 1862, 144; *Evlîya Çelebi İstanbul* (1314), IV, 14; Strabon, Malatya’nın her tarafında meyve ağaçları olduğu için Kapadokya’da tek memleket olduğunu, ayrıca burada zeytin ve üzüm üretildiğini ve Helen şarabıyla rekabet eden Monarite şarabı elde edildiğini söyler. Bkz: Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası, and XII-XIII-XIV Geographika*. "Üçüncü Baskı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları." (1993).

⁸ Saraçoğlu, H., *Doğu Anadolu Bölgesi* İstanbul.1956, 386

değişikliğe uğramadan son şekline yakın olarak adını günümüze kadar muhafaza etmiştir.⁹

Çok eski vesikalarda rastlanılan Malatya adının telaffuz farklılığından dolayı birbirine benzer kelimelerle çeşitli şekillerde okunduğu görülür. İlk defa, Kültepe’de ortaya çıkarılan çivi yazılı vesikalarda Asurlu tüccarlar ile Hitit tüccarları arasındaki yazışmalarda rastlanılan Malatya adı, burada “Melit”, “Melid” “Melita” veya “Melidda” şeklinde geçer.¹⁰

Bütün bu kelimelerin Hitit dilinde “Bal” anlamına gelen “Melit”ten türediği ve Hititler döneminde şehrin adının “Bal” anlamında olduğu ileri sürülür.¹¹

2.3.1. Türk-İslam Dönemi Öncesi Malatya

Malatya yöresinde yapılan araştırmalar sonucu rastlanılan çeşitli kültür ve medeniyetlere ait izlere dayanarak bölgenin eski çağlardan beri iskân yeri olduğunu söylemek mümkündür.

Kavimler yolu üzerinde bulunan Malatya ön tarihinin Paleolitik çağa kadar indiği, Ansır ve İnderesi alanında bulunan mağaralardan anlaşılmaktadır. 1979 yılında başlayan Karakaya Baraj Gölü suları altında kalacak eski yerleşme alanlarının kurtarılması amacıyla Değirmentepe, Caferhöyük, İmamoğlu, Pirod ve Köskerbaba Höyükleri Battalgazi (Eski Malatya) yakınındaki Arslantepe’de yapılan kazılarda, yöre insanların mağaralardan çıkıp ovada tarım ve hayvancılıkla uğraştıkları ve yerleşik köy hayatına başladıkları anlaşılmıştır.¹² Caferhöyük kazılarıyla Malatya ve çevresinde iskânın M.Ö. 7000 yılında başladığı anlaşılmaktadır. Burada ilk üretimin yapıldığı yerleşmenin bulunduğu anlaşılmaktadır.¹³

Malatya şehrine tarih boyunca farklı isimler verilmiştir. Şehrin bilinen ilk adı Melita şeklindedir. Kayseri yakınlarında bulunan Kültepe Höyüğü’nde yapılan

⁹ Tuncer Baykara, "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş." *Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Ankara 1988, 7-13.

¹⁰ Firuzan Kınal, *Eski Anadolu Tarihi*, Ankara, 1962, 240.

¹¹ Edgar H. Sturtevant, *Eti Dili Sözlüğü*, Çev. Münire B. Çelebi, İstanbul, 1946, 114-15.

¹² Anonim, *Malatya İl Yıllığı*, Malatya, 1996, 20.

¹³ Mehmet Özdoğan, *Aşağı Fırat Havzası 1977 Yüzey Araştırmaları*, İstanbul, 1977, 22; Jacques Cauvin, "Cafer Höyük Kazısı 1982 Yılı Raporu", *V. Kazı Sonuçları Toplantısı* (23-27 Mayıs 1983), İstanbul, 1983, 65,66.

kazılarda ortaya çıkan çivi yazısıyla yazılmış belgelerde, şehrin adı bu şekilde geçmektedir.¹⁴

Malatya şehri, M.Ö. 1950 ile 1650 yılları arasında Proto Hitit yani Hitit Dönemi öncesi kabul edilen Kuşarra Krallığı'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. Şehir, bu dönemde Meliddu Devleti'nin başkenti oldu.¹⁵ Proto Hititlerden sonra şehir, Hititler hâkim olmuştur. Hitit hâkimiyeti M.Ö. 1650-1090 yılları arasında devam etti. M.Ö. 1090'da şehir Kargamış Krallığı tarafından ele geçirildi. Mezopotamya'da büyük bir imparatorluk kurmuş olan Asurların, kuzey yönündeki yayılcı politikaları sonucu Anadolu sürekli olarak Asurlar tarafından saldırıya maruz kalmıştır. Asur Kralı III. Salmanasar, Anadolu'ya üç sefer düzenmiş ve üçüncü seferi sonunda M.Ö. 835'te Malatya'yı ele geçirerek Bura hâkimi Kargamış Kralı Lalli'yi vergiye bağlayarak şehre hâkim olmuştur.¹⁶

M.Ö. 525 yılında Anadolu'ya fetih düzenleyen Pers İmparatoru Büyük Kuraş (Keyhüsrev olarak da bilinir), yurdunu 120 eyalete ayırmış ve 10. eyalet olan Malatya'yı Atafa'nın yönetimine vermiştir.¹⁷ Persler döneminde ticari ve askeri yönlerden önemi artan Malatya, doğu-batı arasında sosyal ve mali münasebetlerin yoğunlaştığı bir şehir olmuştur.¹⁸

Bizanslılar devrinde (M.S.395-659) de önemini koruyan şehir, 'Bizanslılar döneminde de askeri üs niteliğini sürdürmeyi devam ettiren Malatya, Bizans – Sasani devletleri arasında, bilhassa M.S.575 yılından sonra, çekişme sahası olmaktan kurtulamamıştır.¹⁹

2.3.2. Türk-İslam Dönemi Malatya

Şehir, M.S. 659'da İslam hâkimiyetine ilk geçtiği dönemden itibaren sınır şehri olmasından dolayı Arap – Bizans mücadelelerine sahne olmuş, ancak büyük tahribatlara uğramasına rağmen, her seferinde yeniden toparlanarak önemini korumaya devam etmiştir.²⁰ M.S. 712 yılında ise iç karışıklıklar nedeni ile halkın

¹⁴ Mevlüt Oğuz, *Başlangıcından Osmanlıların Fethine Kadar Malatya Tarihi (M.Ö. 5500- M.S. 1516)*, İstanbul 1985, 5.

¹⁵ Gökür Gögebakan, *Malatya, DİA, XXVII*, 468- 473.

¹⁶ Mevlüt Oğuz, *a.g.e.*, s. 25; Besim Darkot, "Malatya" *Maddesi, İA, VII*, s.225- 229.

¹⁷ Anonim, *Malatya İl Yıllığı*, Malatya, 1967 s. 44.

¹⁸ Gögebakan, *a.g.e.* 9.

¹⁹ Gögebakan, *a.g.e.* 9.

²⁰ Gögebakan, *a.g.e.* 10.

şehri terk etmesinden dolayı Malatya'ya Ermeniler ve Arami dili konuşan köylüler yerleşmişlerdir. Şehir M.S. 1071 Malazgirt savaşı ile Türkler tarafından ele geçirilene kadar Bizanslılar ve Müslüman Araplar arasında el değiştirmiştir. Bundan sonra Malatya, Danişmentliler'in merkezi olmuş ve 1104 yılında tümüyle Selçukluların eline geçmiştir.²¹

Malatya mimarlık açısından en zengin devirlerini Selçuklular zamanında yaşamış, kervansaraylar, han ve hamamlar, camiler bu devirde yapılmıştır. Bu arada çeşitli Türk beyliklerinin egemenliğine giren Malatya 1392 yılında Osmanlı idaresine katılmış fakat Timur'un Anadolu'yu istilasında Memlûklüler'in eline geçmiş ve asıl Osmanlı egemenliğine 1516'da girmiştir.²²

1839'da II. Mahmut'un emriyle Hafız Mehmet Paşa'nın karargâhıyla Malatya'ya yani şimdiki adıyla Eski Malatya'ya yerleşmesine kadar halk kışı Eski Malatya'da, yazı şimdiki Malatya'nın bulunduğu Aspuzu'da geçiriyordu. Ordunun kendi evlerine yerleşmesi ile Aspuzu'ya yerleşen halk buraya bir şehir kurarak bir daha Eski Malatya'ya dönmemişlerdir. Böylece Malatya isim değiştirmeden üçüncü kez yer değiştirerek bugünkü yerini almıştır.²³ Malatya, Tanzimat'tan sonra yeni yerinde gelişmeye başladı. Büyük ticaret merkezlerinden biri oldu. Sırasıyla Maraş'a, Diyarbakır'a ve Elazığ'a bağlandı. Cumhuriyetten önce Mutasarrıflık, Cumhuriyetten sonra il oldu. Varoluşundan, günümüze kadar olan süreçte, kent farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır.

2.3.3. Malatya'da Mimari

Öncelikle XI. yüzyılda Türk ve Bizans Devletleri arasında uzun süren savaş ortamının şehirlerin fiziki yapısına zararlar verdiği belirtilmelidir.

Malatya ilinin topoğrafik özellikleri düzenli ve toplu bir biçimde yerleşmeye elverişlidir. 1839 tarihinde yapılan Malatya şehrinin yer değiştirmesinin çok kısa süre içerisinde tamamlanabilmiş olması bunun en iyi örneği olmuştur.

1840 yılına kadar eski Malatya (Battalgazi İlçesi) şehir merkezi olduğundan Türk-İslâm eserlerinin ilk örnekleri burada yer almaktadır. Kale, han, hamam, zaviye, medrese, tekke, imaret, cami, mescit, namazgâh ve türbe gibi çok sayıda dinî ve sivil yapı inşa edilmişse de çoğu günümüze kadar gelememiştir. Zamanımıza

²¹ Nazmi Sevgen, *Anadolu Kaleleri*, Ankara, 1959, 35.

²² Sevgen, *a.g.e.* 35.

²³ Sevgen, *a.g.e.* 35.

ulaşabilen eserler ise harap durumdadır veya geçirdikleri yanlış yenileme sonucunda orijinalliklerini kaybetmek üzeredir.²⁴ Ahmed Duran Mescidi ve Türbesi, Akminare Camii, Alaccakapı Mescidi, Emir Ömer Mescidi, Kanlı Kümbet, Karahan Cami, Melik Sunullah Cami, Minaresi, Namazgah, Nefise Hatun Kümbeti, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Sitti Zeynep Kümbeti, Sütlü Minare (Çermik) Cami, Toptař Cami, Ulu Cami ve Erturan Evi (Poyraz Konağı) bu yapılardan bazılarıdır.

²⁴ İsmail Aytaç, “Malatya Mimari” Mad. Türkiye Diyanet Vakfı *İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, c.27, 474.

3. MALATYA BEŞKONAKLAR ETNOGRAFYA MÜZESİ

Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya evi, Malatya'nın Battalgazi İlçesi Beşkonaklar Caddesi üzerinde yer almaktadır. Malatya Beşkonaklar'da geçmişte Malatya'nın önde gelen aileleri oturmuştur. Yaklaşık 120 yıl önce Hacı Sait Efendi ve kardeşleri tarafından yaptırılan Beşkonaklar, önce bir cihannümalı ev ve ona bitişik dört ev olmak üzere beşi bir bütün olmak üzere inşa edilmiştir. 1978 yılında taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenen Beşkonaklar, Kültür Turizm Bakanlığı tarafından 2007-2008 yılları arasında restore edilmiştir. Yine Müzenin bulunduğu binalarda 2015 yılında tekrar tadilat ve teşhir-tanzim projesiyle düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Müze; başlangıçta Beşkonaklar Etnografya Müzesi adıyla 08.08.2008 tarihli Kültür ve Turizm Bakanlığı onayı ile açılmıştır. 2015 yılında ise yapılan tadilat ve teşhir çalışmalarının ardından 2015 yılının 1 Kasım'ından itibaren üç binada hizmet vermeye başlamıştır. Müze'nin adı yeni düzenlemeyle birlikte 'Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya Evi' adını almıştır.

Müze'nin binaları giriş katı ve üst kattan oluşmaktadır. Kanatlı kapıdan hayat/taşlık denilen sofaya girilmektedir. Sofada genellikle yazın oturulur. Burası bir nevi ışıklıdır. Mutfak-ocak yeri, kiler ve odalar bulunur. Üst katta ortada bir sofa odalar birde ocak yeri bulunmaktadır. Alt girişteki sofa/taşlık bölümünden de avluya geçilmektedir.

Müzenin 11 no'da bulunan binası idari bina olarak kullanılırken, 13 no'lu binanın girişi danışma, güvenlik ve genel tanıtım alanı olarak düzenlenmiş olup üst katındaki odalar 'Geleneksel Malatya Evi' canlandırılmıştır. Buradan da 15 no'lu binanın üst katındaki vitrin sergilemesi alanlarına geçilmektedir. Binaların avlusunda ise Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait taş eserler sergilenmektedir.

4. KATALOG

4.1. MEZAR TAŞLARI

KATALOG NO: 4.1.1

ADI: 1 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1984

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 07.12.2015

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: -

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 1

FOTOĞRAF NO: 4

KİTABESİ

Kitabe Metni: ياغفار / انتقلة الى رحمة الله تعالى / الرحمة الغفورة / يوسف بن اسماعيل / روحيجون الفاتحة

Kitabe'nin Okunuşu: Ya Gaffar, İntekâle ilâ rahmetillâhi te'âlâ el-rahmetu'l-Mağfûratu, Yusuf bin İsmail, rûhiçün el-Fatiha.

Kitabe'nin Anlamı: Ey günahların bağışlayıcı olan Allah, Allah u Teala'nın rahmetine ve bağışlamasına İntikal eden İsmail Oğlu Yusuf'un Ruhu İçin El Fatiha.

Yazı Dili: Osmanlıca ve Arapça

TANIMI: Mezar taşının uzunluğu 18 cm, yüksekliği 58 cm'dir. Baş tarafı stilize insan başı biçimli düz, yanlarda hafif çıkıntı yapar. Buradan aşağıya doğru dikdörtgen formludur. Alt kısmı tüm değildir. Mezar taşının üzerinde oyma tekniği ile yapılmış altı sıra celi sülüs yazı bulunur. Fatiha süresinden itibaren yazılar tahrip olmuş durumdadır.

KATALOG NO: 4.1.2

ADI: 2 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO:1985

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 07.12.2015

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: H.1306/M. 1888-1889

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 2

FOTOĞRAF NO: 5

KİTABESİ

Kitabe Metni: ياغفار / انتقل الا رحمة الله / تعال المرحوم المغفور / محمد بن اسماعيل / رحجون الفاتحة
١٢٠٦

Kitabe'nin Okunuşu: Ya Gaffar, İntekâle ella rahmetillâhi te'âla, el-merhûm el-
mağfur, Muhammed bin İsmail Ruhu için el-Fatiha, H.1206 / M.1792

Kitabe'nin Anlamı: Ey günahların bağışlayıcı olan Allah, Allah'ü Teala'nın
rahmetine İntikal eden merhum, başlanmış, İsmail Oğlu Muhammed'in Ruhu İçin El
Fatiha. H.1306 / M.1792

Yazı Dili: Osmanlıca ve Arapça

TANIM: Mezar taşının ölçüleri, uzunluğu 17 cm, yüksekliği 87 cm'dir. Dikdörtgen
boyutlu düz, dışa taşkın, silik formlu, başlı, alt uçta yontulu, beş sıra celi sülüs yazı
ve altta H. 1306/M. 1888-1889 tarihleri yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.1.3

ADI: 3 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO:1986

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:07.12.2015

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi-H.1215/ M.1800

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 3

FOTOĞRAF NO: 6

KİTABESİ

Kitabe Metni : انتقل الى رحمة الله / تعالى المرحوم المغفور / حاجي الحافظ محمد بن امير هادي روحنة /
١٢١٥ / الفاتحة

Kitabe'nin Okunuşu: H.1215 / M.1800 İntekâle ilâ rahmetillâhi te'âla, el-merhum,
el-mağfur, Hacı Hafız Muhammed bin Emir Hadi ruhuna el-Fatiha.

Kitabe'nin Anlamı: Allah u Teala'nın rahmetine İntikal eden merhum, başlanmış,
Emir Hadi Oğlu Hacı Hafız Muhammed Ruhu İçin El Fatiha H.1215 /M. 1800

Yazı Dili: Osmanlıca ve Arapça

TANIM: Mezar taşının ölçüleri uzunluğu 18 cm, yüksekliği 103 cm'dir. Baş tarafı sarık/serpuşludur. Baş tarafından aşağıya dikdörtgen olup, dört yüzü bulunmaktadır. Ön yüzde önce tarih sonra dört sıra halinde celi sülüs yazı bulunmaktadır. H.1215'de vefat eden ulemeden Emir Hadi Oğlu Hacı Hafız Muhammed'e ait olduğu bilinmektedir.

KATALOG NO: 4.1.4

ADI: 4 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO:1987

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 07.12.2015

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 4

FOTOĞRAF NO: 7

KİTABESİ:

Kitabe metni: لا فتى الا على لا سيف الا ذو الفقار / لا غزا الا غزا المرتضى بالقيا

Kitabe'nin okunuşu: Lâ fetâ illâ Alî, lâ seyfe illâ zülfikâr/lâ gaza ilâ gaza el-Mûrtaza bil'kiy'ad

Kitabe'nin anlamı: Ali'den başka yiğit yoktur, Zülfikar'dan başak kılıç yoktur, Murtaza'nın idare ettiği savaştan başka savaş yoktur.

Yazı Dili: Arapça

TANIM: Mezar taşının ölçüleri uzunluğu 24 cm, yüksekliği 50 cm'dir. Derviş külahı serpuşu formudur. Alt tarafı kırıktır. Üst külah bölümünde de kırık vardır. Külahın yanındaki yazıtta Hz. Ali için Hz. Muhammed tarafından Hayber Kalesi fethinde bu sözleri söylediği rivayet edilmiştir. Yazılar celi sülüs ile yazılmıştır.

KATALOG NO: 4.1.5

ADI: 5 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1988

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 07.12.2015

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: -

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 5

FOTOĞRAF NO: 8, 9, 10

KİTABESİ

Kitabe Metni: Bakara suresi 225. Ayetten bir bölümü yazılı.

في الأرض من ذا الذي يشفع

Kitabe'nin Okunuşu: Fil ardı, menzellezî yeşfeu'

Kitabe'nin Anlamı: Yerde ne varsa hepsi O'nundur. O'nun izni olmadıkça katında hiçbir kimse şefaht...

Yan yüzeyde 'indehu'(katında, huzurunda)

Yazı Dili: Arapça

TANIM: Mezar taşının ölçüleri; uzunluğu 77 cm, Yüksekliği 50 cm'dir. Mezar sandukasının bir parçasıdır. Dikdörtgen yatay sandukanın ön yüzeyindeki düz bordür çerçevesinde Arapça celi sülüs yazıt, yan yüzünde bir kısmı silik celi sülüs yazıt yer alır.

Üst bölümde sağlı-sollu iki bombeli kabartmanın ortasında ters V biçimli dilimli beşik formu vardır. Arka bölüm oyuk olup, sanduka tam değildir.

KATALOG NO: 4.1.7

ADI: 7 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1973

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 20.02.2015

İNCELEME TARİHİ: 16.03.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi, H.1282/ M.1865-1866

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 7

FOTOĞRAF NO: 13

KİTABESİ:

Kitabe Metni: ياغفار هذا المرحوم المغفور.....روحجون الفاتحة في سنة ١٢٨١

Kitabe'nin okunuşu: Ya gaffar, haza el-merhum, el-mağfur.....ruhiçun el-Fatiha, fi sene H.1282/ M.1865-1866

Kitabe'nin anlamı: ey günahların bağışlayıcı olan Allah, merhum, başlanmış'un Ruhu İçin El Fatiha. O, H.1282/ M.1865-1866 yılında vefat etmiştir.

TANIM: Mezar taşının üst baş bölümü dışa taşkın üçgen alınlıklı, aşağıya doğru dikdörtgen gövdelidir. Yüzeyinde kabartma yazı ile yedi sıra Arapça celi sülüs yazı bulunur. Arka kısmı düzdür.

KATALOG NO: 4.1.8

ADI: 8 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1970

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 20.02.2015

İNCELEME TARİHİ: 16.03.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi- H.1174/ M.1469

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 8-9

FOTOĞRAF NO: 14, 15

KİTABESİ

Kitabe Metni: من شهور المحرم سنة اربع وسبعين وثمانماية

Kitabe'nin okunuşu: Min şûhûrin muharrem sene erba'a ve seb'în ve seman'mîe.
(H.874-M.1469)

Kitabe'nin anlamı: Hicri muharrem ayının sekiz yüz yetmiş dört yılı.
(H.874/M.1469).

TANIM: Mezar taşının uzunluğu 61 cm, genişliği 30 cm'dir. Dikdörtgen ebatlı kitabede üç bölüme ayrılmış alanda üç sıra celi sülüs yazı bulunur. Arka tarafında stilize edilmiş yapraklı lale yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.1.9

ADI: 9 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1971

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 20.02.2015

İNCELEME TARİHİ: 16.03.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Beşkonaklar Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi- H.770/M.1369

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 10-11

FOTOĞRAF NO: 16, 17

KİTABESİ

Kitabe metni: في شهر جمادى الاول سنة وسبعين وسبعمائة

Kitabe'nin okunuşu: 'Fi şehri cemaziyülevvel, Sene ve seb'îne ve seb'a mie.
(H.770-M.1369.). (770 yılının cemeziyelevvel ayında)

TANIM: Mezar taşının genişliği 10 cm, yüksekliği 80 cm, kalınlığı 10 cm olup; dikkörtgen boyutludur. Arka yüzde, yanda minare ortada çiçekli kandil bezelidir. Ön yüzde dikkörtgen boşluklarda üç sıra celi sülüs yazı, kare alanda da yazıt mevcuttur.

KATALOG NO: 4.1.10

ADI: 10 No'lu Mezar Taşı

ENVANTER NO: 1972

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 20.02.2015

İNCELEME TARİHİ: 16.03.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ:

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 12-13

FOTOĞRAF NO: 18, 19

KİTABESİ

Kitabe Metni: انتقل الى رحمة / الله المرحوم / الباب سر شيخ موسى من المرحومو

Kitabe'nin Okunuşu: İntekâle ilâ rahmetillâhi, el-merhûm, el-babul-'Sır şeyh Musa Mine'l Merhumun.

Kitabe'nin Anlamı: Allah u Teala'nın rahmetine İntikal eden, merhum, sır kapısı, Şeyh Musa.

TANIM: Mezar taşının yüksekliği 69 cm, genişliği 32 cm, kalınlığı 10 cm olup, dikdörtgen boyutludur. Bir tarafında geometrik süslemeli iç bölümün dışındaki bordür stilize lale motifleriyle bezelidir.

Diğer yüzünde üstlere üçgenlerle bağlantılı yatay dörtgen içinde dört bölüm içinde celi sülüs yazıt yer alır. 'Yusuf oğlu Şeyh Musa' isimli şahsın vefatı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

4.2 KİTABELER

KATALOG NO: 4.2.1

ADI: 1 No'lu Yapı Kitabesi

ENVANTER NO: 1774

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 20.10.1988

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: H.1217/M.714

MALZEMESİ: Kalker türü kirli beyaz taş

ÇİZİM NO: 14

FOTOĞRAF NO: 20

KİTABESİ

Kitabe Metni: في ايام دولة السلطان للغالب شاهنشاه الاعظم كيكافوس بن كبخسرو عز اجره العبد
الضعيف المحتاج في شهور لسنة اربع عشر وستماية ٧١٤

Kitabe'nin Okunuşu: Fi eyyamı Devleti-Sultan'ı lil'galibil....şahın şah el-a'azam
Keykavus bin Keyhüsrev aza'ecrahu el-abdu'z zaif muhtaç fi şûhûrin li'sene Erba'a
Aşer ve sitte'mie. H.714 / M.1314

Kitabe'nin Anlamı: Yüce saltanatın galibi, muhtaç ve zayıf kul sultan Keyhüsrev
oğlu Keykavus, hükmü zamanında, hicri altı yüz ön dört yılında yaptırmıştır. H.714/
M.1314, Allah ecrini kabul eylesin

TANIM: Uzunluğu 99 cm, eni 59 cm, kalınlığı 18 cm olan kalker türü kirli beyaz
renkli taşın üst yüzeyinde dört sıra halinde, her satır bir bordür ile ayrılmış arapça
olarak yazılmış arapça olarak kabartma celi sülüs yazı yer alır. Ebced hesabıyla
miladi 1217 tarihlidir. Malatya-Yazıhan ilçesinde bulunduğu söylenen 'YAZI
HANI'na ait 13.yüzyıl Selçuklu kitabesidir. İlçenin Balaban köyü yeni mezarlığında
musalla taşı olarak kullanılmaktayken, müze tarafından tespiti yapılarak, 20.10.1998
tarihinde Malatya müzesine nakledilmiştir. Taş kitabe genelde sağlamdır, ancak açık
alandaki kalması sebebiyle yer yer küçük kabuk atmaları mevcuttur.

KATALOG NO: 4.2.2

ADI: 2 No'lu Yapı Kitabesi

ENVANTER NO: 1981

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: -

İNCELEME TARİHİ: 12.10.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi- H.1312/M.1894

MALZEMESİ: Taş/Mermer

ÇİZİM NO: 15

FOTOĞRAF NO: 21

KİTABESİ

۱. اول ایتمشدی سلوکی زاده / خلقه بر معبد اسلام انشا / صُغْرَه بر زلزله ءافت اثر

۲. ایلدی انی تملدن امحا / شمدی بو جامعک انشادی ایجون / واسطه ایلدی بر ذاتی خ

۳. نام و عنواندر انک اشته / تاریخه بیت ویرن زیب و جلا / ای حیرنم اوله کرمی الشیمک

۴. هر دعا و لمده اوله قدری علی / اولدی بو جامعی تاریخ تمام / اهل زهد احمد ثابت باشا ۱۳۱۲

Kitabe'nin okunuşu:

1. Evvel etmişti Sülukizade / halka bir mâbed-i islam inşâ/ Sonra bir zelzele-i afet eser
2. eyledi anı temelden imha/şimdi bu camiin inşâsı için/ vasıta eyledi bir zâtı huda
3. nam ve unvandır onun işte/ tarihe beyit veren zıp ve cela/ ey hayranım öyle keremi eşmen
4. her dua ve âlemde ola kadri ala/ oldu bu camiye tarih tamam/ Ehli zühde Ahmet Sabit Paşa (sene H.1312/M.1894).

TANIM: Kitabenin uzunluğu 130 cm, yüksekliği 65 cm, genişliği 20 cm olup, yatay dikdörtgen formlu, dört kenarı ince düz bordürlü, yüzeyi yamuk altıgen geçişlerle üstten 4+4+4 olmak üzere 12 bölüme ayrılmış içlerinde (Osmanlıca) celi sülüs yazıt bulunmaktadır

KATALOG NO: 4.2.3

ADI: 3 No'lu Yapı Kitabesi

ENVANTER NO: 1982

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 16

FOTOĞRAF NO: 22

KİTABESİ

Kitabe metni:

۱. قال الله جل والاعظم سلطانه وأن المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحد

۲. لا اله الا الله محمد رسول الله صلى عليه وسلم وعلى اله وصحبه؟ و..... صلى عمر وعثمان..... بين عل

ا

Kitabe'nin Okunuşu: ,

1. kalle Allahu celle ve azam Sultan 'ahu, Ve ennelmesacide lillahi fela ted'u ma'allahi ehaden.

2. La İlah ila Allah Muhammed Resul Allah, salla aleyhi alihi ve sahbihi Ve salla Ömer'e ve Osman'a vebin Ali.

Kitabı'nın anlamı:

1. Allah celle celalühü der ki, "Şüphesiz mescitler, Allah'ındır. O hâlde, Allah ile birlikte hiç kimseye kulluk etmeyin.

2. Allah'ın ! Efendimiz, büyüğümüz Muhammed'e, evladu iyaline, ashabına salatu selam eyle.(Rahmet et, selametlik ver.)

TANIM: Kitabenin yüksekliği 30 cm, uzunluğu 60 cm olup yatay dikdörtgen formulu, çevre bordürün üçgen yapraklı iç yüzeyi yatay üçe bölünmüştür. İçinde üç satır arapça celi sülüs yazıt yer almaktadır. Bir cami kitabesi olması ihtimaldir.

KATALOG NO: 4.2.4

ADI: 4 No'lu Yapı Kitabesi

ENVANTER NO: 1983

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: H.1177/ M.1763-1764

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO:

FOTOĞRAF NO: 23

KİTABESİ

Kitabe Metni:

۱. دخی بر شهیر بشی قلدی بنیاد / لاجل قاضی مفتی میر اعیان
۲. ایکی جامع مقابل شدی دوبر خوش / صنورسن جنت فردوس عدنان
۳. کورنجه زنینن زیی ده تاریخ / فصلو فی خمسکم کل احیان
۴. سوده حافظ سنه ۱۱۷۷ محمد امین احمد زاده

Kitabe'nin Okunuşu:

1. Dahi bir şehir bir şey kıldı bünyad, li ecel kadı müftü mir ayan
2. iki camia mukabil şedde dubar hoş, sanırsın cennet-i Firdevs'i Adnan
3. görünce zenin zayıde tarih, faddalû hamse kum fi külli ahyan
4. Sevvedehu (onu siyah boyadı) hafız, sene H.1177 /(M.1763-1764) Muhammed Emin Ahmet zade.

TANIM: Kitabenin yüksekliği 38 cm, uzunluğu 73 cm'dir. Kitabe, yatay dikdörtgen formlu dikdörtgen çerçevelerle 3+3 olmak üzere altıya bölünmüş alanların içine ve en alta arapça celi sülüs yazıt yazılmıştır.

KATALOG NO: 4.2.5

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 1

ENVANTER NO: 1974

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 17

FOTOĞRAF NO: 24

KİTABESİ

Kitabe Metni: علاء الدين كَيْقُبَاد بن كَيْخَسْرُو برهان امير المؤمنين

Kitabe'nin Okunuşu: Keykubad bin Keyhüsrev burhan emirü'l-mü'minin

Kitabenin Anlamı:

TANIM: Kitabenin uzunluğu 76 cm, yüksekliği 39 cm, genişliği 24 cm olup yatay dikdörtgen içerisinde stilize bezeme biçiminde Arapça yazı yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.2.6

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 2

ENVANTER NO: 1975

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 18

FOTOĞRAF NO: 25

KİTABESİ

Kitabe metni: شاه الاعظم سيد السلاطين و

Kitabe'nin okunuşu: şâh-ûl azam seyit-i selatin ve ...

TANIM: Kitabenin uzunluğu 123 cm, yüksekliği 37 cm, genişliği 26 cm olup yatay dikdörtgen boyutlu, arka yüzey kaba yontu, ön alınlık içinde bitkisel stilize tekniği kabartma arapça yazı yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.2.7

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 3

ENVANTER NO: 1976

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 19

FOTOĞRAF NO: 26

KİTABESİ

Kitabe metni: العالم مولى العرب و العجم علاء الدنيا

Kitabe'nin okunuşu: El-alimul Mevla, el-Arap ve el-acem Al'a dünya ve din

TANIM: Kitabenin uzunluğu 139 cm, yüksekliği 37 cm, genişliği 26 cm olup, yatay dikdörtgen formlu kitabe, arka tarafı kaba yontulu, ön çerçeve içinde stilize bitkisel bezeme içinde arapça yazıt yer almaktadır. Alt ortada tutma başlığı vardır.

KATALOG NO: 4.2.8

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 4

ENVANTER NO: 1977

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 20

FOTOĞRAF NO: 27

KİTABESİ:

Kitabe metni: الدين...الاسلام و المسلمين

Kitabe'nin okunuşu: Din.....el-İslam ve el-Müslim'in

TANIM: Kitabenin uzunluğu 141 cm, yüksekliği 37 cm, genişliği 25 cm olup yatay dikdörtgen formlu, arka yüzey kaba yontulu, ön çerçeve içerisinde bitkisel bezeme içinde Arapça yazıt yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.2.9

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 5

ENVANTER NO: 1978

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

ÇİZİM NO: 21

FOTOĞRAF NO: 28

KİTABESİ:

Kitabe metni: العبد الضعيف المحتاج الى رحمة الله

Kitabe'nin okunuşu: el-Abdul zayıf muhtâc ilâ rahmetillâhi

TANIM: Kitabenin uzunluğu 146 cm, yüksekliği 38 cm, genişliği 29 cm olup, yatay dikdörtgen formlu, arka yüzey kaba yontulu, ön çerçeve içinde stilize bitkisel bezeme içerisinde arapça yazıt yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.2.10

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 6

ENVANTER NO:1979

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: -

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

ÇİZİM NO: 22

FOTOĞRAF NO: 29

KİTABESİ:

Kitabe metni:

وغفرانه منصور بن يعقوب في محرم تاريخ سنة

Kitabe'nin okunuşu: ve gufran 'ahu, mensur bin Yakup fi muharrem tarihi sene

TANIM: Kitabenin uzunluğu 128 cm, yüksekliği 37 cm, genişliği 23 cm olup yatay dikdörtgen formlu, arka yüzey kaba yontulu, ön çerçeve yüzeyinde stilize bitkisel bezeme içinde Arapça yazıt yer almaktadır. Alt kenarda tutma boşluğu vardır. Sağ tarafın alt kenarı kırıktır.

KATALOG NO: 4.2.11

ADI: Malatya Ulu Camii Kitabesi 7

ENVANTER NO:1980

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: -

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

ÇİZİM NO: 23

FOTOĞRAF NO: 30

KİTABESİ:

Kitabe Metni: احدى و عشرين و ستمائة ٦٢١

Kitabe'nin Okunuşu: Ehde ve işrin ve sitte mie. H.621 / M.1224.

TANIM: Kitabenin uzunluğu 124 cm, yüksekliği 38.5 cm, genişliği 26 cm olup yatay dikdörtgen formlu, arka yüzey kaba yontulu, ön yüzey çerçevesinde stilize bitkisel bezeme içerisinde arapça yazıt yer almaktadır.

4.3.YAZILI MİMARİ PARÇALAR

KATALOG NO: 4.3.1

ADI: 1 No'lu Yazılı Mimari Parça

ENVANTER NO: 1989

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: H.1260/M.1844

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 24

FOTOĞRAF NO: 31

KİTABESİ

Kitabe metni: هو مايشاء على دين

Kitabe'nin okunuşu: “Huve mâ yeşâu Âlâ dinî”

Kitabe'nin anlamı: O'nun kendi dini üzerine yaşaması kendisine ilka edilmelidir.

TANIM: Kitabenin Uzunluğu 27 cm, yüksekliği 23 cm'dir. Dikdörtgen formlu taşın ön yüzeyinde yuvarlak alan içerisinde tuğra biçimli yazıt bulunmaktadır. Dairenin üst kenar köşesinde stilize bitki motifleri ile alt sağ köşesinde ise ‘Sene H.1260/M.1844’ yazılıdır.

KATALOG NO: 4.3.2

ADI: 2 No'lu Yazılı Mimari Parça

ENVANTER NO: 1633

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 17.04.1987

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: H.1290 / M.1873

MALZEMESİ: Kesme Taş

ÇİZİM NO: 25

FOTOĞRAF NO: 33

KİTABESİ:

Kitabe metni: هو الباقي..... معين / هادي / الباقي / حافظ سنة ١٢٩٠

Kitabe'nin okunuşu: hüvel baki, Muayin, hadi, el- baki, hafız, sene 1290

Kitabenin anlamı: o, ebedi olandır, Hidayete ve doğru yola erdiren, ebedi olan, Yapılan işleri bütün tafsilatıyla, ayrıntılarıyla tutan. H.1290/ M.1873

TANIM: Kesme taşın bir yüzü düzenlenerek ve oyma tekniği ile yuvarlak formlu celi sülüs yazı yazılmıştır. Yazılar Osmanlıca yazılmıştır. Tarihi mevcuttur.

KATALOG NO: 4.3.3

ADI: 3 No'lu Yazılı Mimari Parça

ENVANTER NO: 1990

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ:

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 26

FOTOĞRAF NO: 34

KİTABESİ:

Kitabe Metni: يملها كَفَشْتَدَايُوش شازَه نِوش ميکسيلينا ميسلينا ميرنوش دبرنوش کتمر

Kitabenin Okunuşu: ‘Yemliha, Kefeştedayyuş, şazenuş, Meksilina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Kıtmîr’

TANIM: Yamuk beşgen biçimli mimari taşın üstten bir kısmı eksiktir. Bu taşın uzunluğu 37 cm, yüksekliği 91 cm dir. Ön yüzeyde yuvarlak alan içerisine orta göbekte altıgen çevreli yazı karakteriyle bölümlenmiş çapraz yazılarla aralarına yazılmıştır.

KATALOG NO:4.3.4

ADI: 4 No'lu Yazılı Mimari Parça

ENVANTER NO: 1991

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015/2016

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Osmanlı Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 27

FOTOĞRAF NO: 35

KİTABESİ:

Kitabe Metni: يملها كَفَشْتَدَايُوش شازَه نِوش ميَكْسِيلِينَا ميسَلِينَا مِيرِنُوش دَبِرِنُوش كَتْمَر

Kitabenin Okunuşu: ‘Yemliha, Kefeştedayyuş, şazenuş, Meksilina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Kıtmîr’

TANIM: Kitabenin uzunluğu 34 cm, yüksekliği 48 cm'dir. Yamuk beşgen biçimli mimari parçanın ön yüzeyinde yuvarlak alan içinin orta göbekte beşgen merkezin çapraz üç bölünmesiyle daire içine yazı yazılmıştır.

4.4. YAZITSIZ MİMARİ PARÇALAR

KATALOG NO: 4.4.1

ADI: 1 No'lu Yazısız Mimari Parça

ENVANTER NO: 1992

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 28

FOTOĞRAF NO: 36

KİTABESİ: Yok

TANIM: Mimari taş parçanın uzunluğu 24 cm yüksekliği 48 cm olup dikdörtgen formudur. Parçanın yüzeyinde alçak kabartma tekniği ile iç içe grift sarmal geometrik motifler yer almaktadır.

KATALOG NO: 4.4.2

ADI: 2 No'lu Yazısız Mimari Parça

ENVANTER NO: 1993

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO:

FOTOĞRAF NO: 39

KİTABESİ: Yok

TANIM: Eserin Uzunluğu 24 cm, yüksekliği 40 cm'dir. Arkası düz olmayan, yontulu, dörtgen biçimli parçanın üst yüzeyinde ortası renkli açılmış papatya, alt kare alanda ise stilize geometrik grift sarmal motifler kabartma olarak yapılmış, boyalar silinmeye yüz tutmuştur.

KATALOG NO: 4.4.3

ADI: 3 No'lu Yazısız Mimari Parça

ENVANTER NO: 1994

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ:

İNCELEME TARİHİ: 07.12.2015

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Avlu Bölümü

TARİHİ: Selçuklu Dönemi

MALZEMESİ: Taş

ÇİZİM NO: 29

FOTOĞRAF NO: 40

KİTABESİ: yok

TANIM: Taş eserin uzunluğu 37 cm, yüksekliği 38 cm olup, kare formlu parçanın ön yüzeyin üst bölümünde kopmadan dolayı siliklik vardır. Alta doğru stilize edilmiş lale motifleri bitkisel bezeme kabartma olarak işlenmiştir.

KATALOG NO: 4.4.4

ADI: 4 No'lu Yazısız Mimari Parça

ENVANTER NO: 1631

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ: 17.04.1987

İNCELEME TARİHİ: 17.09.2018

BULUNDUĞU YER: Malatya Etnografya Müzesi Deposu

TARİHİ: Cumhuriyet Dönemi

ÇİZİM NO:

FOTOĞRAF NO: 41

KİTABESİ: -

TANIM: Yuvarlak formlu taş ocak yekparedir. Ayakların dış yüzünde birer yıldız kabartma motifi vardır.

5. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

5.1.DEĞERLENDİRME

Osmanlı ve Selçuklu Dönemine ait eserlerin bulunduğu Malatya Etnografya Müzesinde toplam 29 eser incelenmiştir. Bu eserlerin 10 adedi mezar taşı, 11 adedi yapı Kitabesi, 4 adedi yazılı taş parça ve 4 adedi de süslemeli taş parçadır.

5.1.1.Mezar Taşları

Geçmişten günümüze kadar gelen milletlerin, geleceğimizin en önemli kültür miraslarından biriside mezar taşlarıdır. Ait oldukları dönemlerin özelliklerini birebir yansıtan, bölge ile ilgili tarihi sosyal bilgiler veren mezar taşları sanat tarihinin önemli kaynakları arasındadırlar. Mezar taşları ile ilgili yeterli kaynak olmasa da gün geçtikçe bu yöndeki çalışmalar artmaktadır.

Bizim de Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler içerisinde bir grup oluşturan mezar taşlarını incelememizdeki amaç, gelecekte yok olsalar bile onları inceleyerek belgelendirmek ve geçmiş ile ilgili bu önemli bilgileri geleceğe aktarma yönünde küçükte olsa bir katkı sağlamaktır.

“Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler” adlı tezimizde ele aldığımız mezar taşı sayısı 10 adettir. Bu mezar taşları konum itibari ile müze bahçesinde dizili şekilde yer almaktadır. Ele alınan mezar taşlarından 8 tanesinin erkeğe ait olduğu 2 tanesinin de de cinsiyet bilgisi ve isim yer almadığından kime ait olduğu bilinmemektedir.

Mezar taşlarındaki tespit edilen tarihlere göre Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait oldukları anlaşılmaktadır. (H.1306/M.1888-1889, H.1206/M.1792, H.1215/M.1800, H.1321/M.1904, H.1874/M.1469, H.770/M.1369)

5.1.1.1. Mezar Taşı Formları

Çalışma konumuz dâhilinde ele aldığımız mezar taşlarının, tipolojik olarak değerlendirildiklerinde ilk olarak form özellikleri bakımından büyük farklılıklar göstermediği tespit edilmiştir. Bir tanesi hariç tamamı dikdörtgen gövde kısımlarına sahip olan mezar taşları, alınlık ve tepe kısımları ile birtakım farklılıklar göstermektedir.

Dikdörtgen bir gövde kısmına sahip olan mezar taşlarının bazıları bu şekilde sonlanmakta (kat.8,kat.9,kat.10) bir tanesi ters V biçiminde sonlanmış (kat.7), bir kısmı da başlıklı şeklinde (kat.1, kat.2, kat.3), bir tanesi de dikdörtgen gövdeli düz bir silme ile (kat.6) sonlanmıştır. Bir diğeri de mezar sandukasının bir parçası olup yatay dikdörtgen şeklinde, mezar taşının dilimlenen tepe kısmı gülbezek motifiyle şekillendirilmiştir. (kat: 9) dir. Diğerlerinden ayrılan ve kime ait olduğu bilinmeyen bir diğeri mezar taşı da Derviş Kûlahı Serpuşu formudur.(kat.4)

Mezar taşları içerik olarak incelendiğinde genellikle dua, Kuran-ı Kerim'den sureler, ölenin adı, Baba adı, Allah'ın sıfatları gibi ayrıntılara yer verilmiştir.

Allah'ın sıfatlarından özellikle “Ya Gaffar” sözcüğü görülür.(kat:4.1.1, kat: 4.1.2, kat: 4.1.7)

Mezar taşlarının son satırında Fatıha 5 eserde yer verilmiştir. (kat: 4.1.1, kat: 4.1.2, kat: 4.1.3, kat: 4.1.6, kat: 4.1.7)

Merhum ve Mağfur sözcükleri 6 mezar taşında karşımıza çıkmaktadır.(kat: 4.1.1, 4.1.2, kat: 4.1.3, kat: 4.1.6, kat: 4.1.7, kat: 4.1.10)

Sulikizade Camii'ni yaptıranlardan Mahmut oğlu Muhammed Ağa'ya ait olduğu bilinen mezar taşının yan yüzeyinde diğerlerinden farklı olarak bir dörtlüğe yer verilmiştir.(Ger günahım Kûah'kaf'â / olsa ne gamdır ya Celil/ Rahmetin Bahrine nispet/ Anda şey'â kalil.)

Mezar taşlarının 6 tanesinde tarihe rastlamaktayız.(4.1.2, 4.1.3, 4.1.6, 4.1.7, 4.1.8, 4.1.9)

5.1.1.2. Malzeme ve Teknik

Anadolu'da ilk dönemlerden itibaren kullanılan taş, hemen her dönemde ana malzeme durumundadır. Bunun nedeni taşın bulunduğu coğrafi konumu ve jeolojik yapısı nedeniyle Anadolu'da çokça bulunmasıdır. Ayrıca yerli ustaların taşı işlemeye karşı yatkınlıkları ve taşın belli üretim koşulları gerektirmemesi de bu derece yoğun kullanılmasında etkili olmuştur.²⁵

İncelediğimiz mezar taşları kireç taşı olarak bilinen kalker taşıyla yapılmıştır.

²⁵ Ömür Bakırer, “Anadolu Mimarisinde Taş Ve Tuğla İşçiliği”, *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, Ankara, 1973, 256.

Kalker Anadolu'da en fazla bulunan taş çeşididir. Rengi sarıdan griye kadar değişen pek çok çeşidi bulunan bu taş özellikle İç Anadolu'da yoğun olarak görülmektedir.²⁶ Mezar taşının malzemesinden sonra form kazanmasında etkili olan etmen uygulanan tekniktir. Yazı ve süslemelerde genel olarak oyma, kabartma ve kazıma teknikleri kullanılmıştır.

Mezar taşı kitabelerinde sıkça kullanılan yazı türü cel-i sülüs yazıdır. Bizim incelediğimiz mezar taşları da cel-i sülüs yazı türünde yazılmıştır.

5.1.1.3. Süsleme İncelemiştir olduğumuz mezar taşlarının tümünde çeşitli süsleme öğeleriyle bezendiği görülmektedir. Çalışmamız sırasında incelediğimiz süslemeye yer verilen mezar taşları (kat:5, kat:8, kat:9, kat:10) numaralı olanlardır. Süslemeler mezar taşlarının arka yüzeylerine işlenmiş durumdadır. Süsleme unsuru olarak ise, bitkisel, geometrik ve nesnel karakterli motifler kullanılmıştır. Mezar taşları üzerinde yer alan yazı karakterleri, bordürler, alınlık kompozisyonları, malzemenin üzerine oyma-kabartma tekniği kullanılarak işlenmiştir. Mezar taşlarında süsleme unsuru olarak gülbezek, rumi, palmet, kandil, kıvrık dallar, lale motifi ve örgü motifleri kullanılmıştır.

5.1.1.3.1. Gülbezek Motifi

Bu motif üsluplaştırılmış gül biçiminde olan bir bezeme ögesidir.²⁷ Çalışma konumuz içerisinde kataloğa aktardığımız mezar taşları içerisinde gülbezek motifi,(kat:5) örneğinde kullanım alanı bulmuştur. Bu örnekteki gülbezek motifi mezar taşının dilimlene tepe kısmında yer almaktadır.

5.1.1.3.2. Rumi Motifi

Süsleme açısından önemli bir yere sahip olan rumiler yüzeyde kıvrık çizgiler ile hareketi sağlayan öğelerdir. Palmetler ise süslemede rumi dalları arasında kalan boşlukları dolduran hareketsiz dolgu motifleridir.²⁸

Çalışma konumuz içerisinde yer alan mezar taşlarında (kat:8)'daki eserde merkezde bir palmet motifi ve bu palmet motifi yanlardan saran rumi yapraklarıyla kuşatan bir bitkisel süsleme yer almaktadır.

²⁶ Semra Ögel, *Anadolu Selçukluları'nın Taş Teyzinatı*, Ankara,1987, 31.

²⁷ Metin Sözen.- Uğur, Tanyeli, *Sanat kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1992, 95.

²⁸ Çiğdem Çelik, "Bitlis Güroymak'taki Mezar Taşları", (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi), Van, 1998, 93.

5.1.1.3.3. Lale ve Kıvrık Dal Motifi

Kıvrık dal kompozisyonunun yüzeye dengeli dağılımını ve bordürlerle devamlılığını sağlamaktadır. Lale motifi, vahdet-i vücudu sembolize etmektedir. Zira Allah ismindeki harfler ile lale kelimesinin yazılışındaki harflerin ebcet hesabına göre sayı değerleri aynıdır.²⁹

İncelediğimiz (kat: 10)'daki eserde mezar taşının dış kontürleri yivlendirilmiş şeritlerden oluşan kıvrık dallar arasına simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri bulunmaktadır.

5.1.1.3.4. Kandil Motifi

Kandiller motif olarak Anadolu Türk sanatı içinde en yaygın kullanım alanını mezar taşlarında bulmuştur. Bunun dışında cami, türbe, mescit gibi yapıların duvar süslemelerinde, dokumalarda, halılarda, seccadelerde, minyatürlerde sıkça karşımıza çıkar.³⁰

Mezar taşları üzerine işlenen kandillerin, çoğunlukla ölünün gömüldüğü mezarı kıyamete kadar aydınlatmakla ilgili sembolik bir rolü vardır.³¹

Çalışmamızda yer alan (kat: 9)'daki mezar taşının arka yüzeyinde, dilimli bir kemer nişi formunda tasarlanan yüzeyin merkezinde bir kandil motifi ve bu kandil motifini üstten sınırlayan stilize bitkisel bir kompozisyonla sonlanmaktadır.

5.1.1.3.5. Geometrik Motifler

Çalışmamızda yer alan geometrik unsurlar taşıyan (katalog:10)'da ki mezar taşının, iç eksenindeki iki şeritten oluşan örgü motifi ile iki kare formunda panoya ayrılmıştır. Alt kısımdaki panodan baklava dilimi şeklinde sonsuzluk prensibinde prizmatik öğelerden oluşan geometrik kompozisyon oluşturulmuş, üst kısımdaki panonun yüzeyi ise yivli şeritlerden oluşan örgü ve geçme motiflerinin kareler halinde elde edilmiş grift bir geometrik kompozisyon ile oluşturulmuştur.

5.1.1.3. Başlık tipleri

²⁹ Emine Baş, “Edirne Beylerbeyi Camii Haziresinde bulunan Mezar Taşları”, (Edirne Trakya Üniversitesi Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), , Edirne, 2009, 557-558.

³⁰ Murat Çerkez, , “Eyüp Sultan Mezar Taşlarında Kandil Motifleri”, *III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğleri*, Mayıs, 1999, 340-341.

³¹Erişim:[https://www.sozcu.com.tr/2014/yasam/osmanli-mezar-taslarinda-semboller-645815/8/?_szc_galeri=1], Erişim Tarihi: 10.03.2019.

Başlık çeşitli amaçlarla başa giyilen nesnelere verilen genel bir isimdir. Osmanlı döneminde baş giyimleri, dönemlere göre pek çok şekil almıştır. Bunlara Farsça, başı örten anlamına gelen serpuş da denilmiştir.³²

Üzerinde çalışma yapılan 10 adet mezar taşının Osmanlı dönemine ait olduğu tespit edilmiştir. Malatya Etnografya Müzesi'ndeki mezar taşlarının 5 farklı tipte olduğu görülmüştür. Bunlar; insan başını andıran mezar taşları, tepe kısmı üçgen başlı olan mezar taşları, serpuşlu sarık şeklinde mezar taşları ve dikdörtgen şeklinde düz mezar taşları şeklindedir.

5.1.2.Yapı Kitabeleri

Kitabeler bir tarihi eserin, yapılış tarihi ve eseri yapan, yaptıran hakkındaki bilgilerin yazılıp, o eserin herhangi bir yerine konulduğu mermer, taş, ahşap, çini, maden gibi maddeler üzerine oymak veya kabartmak suretiyle işlenmiş yazılardır. Genellikle dini, sivil ve askeri binaların belirli yerlerine özenle işlenen kitabe, verdiği bilgilerle ve yapının estetiğini tamamlayan dekoratif bir unsur olması ile önem taşıyan mimari bir elemandır.³³

Bilinen ilk erken tarihli Türk kitabeleri arasında yer alan yazıt Orhun kitabeleridir. Bunlar, daha çok bir eserin yapılış tarihini değil, hakanın milletle olan münasebetlerinin anlatılması olup, tarih hükmündedir. Kitabeler bugün arkeolog ve tarihçilerin başvurduğu en önemli kaynak vesikalarındandır.

5.1.2.1.Biçim ve İçerik

İncelenen taş eserler içerisinde bir grubu yapı kitabeleri oluşturmaktadır. 1 tanesi Malatya Ulu Camii'nden getirilen kitabe (kat: 4.2.5, kat: 4.2.6, kat: 4.2.7, kat: 4.2.8, kat: 4.2.9, kat: 4.2.10, kat: 4.2.11) 7 parça halinde incelenmiştir. 1 tanesi Sülükizade Cami kitabesi (kat: 2), 1 tanesi Yazıhan civarında bulunan kitabedir(kat: 4.2.1). Diğer yapı kitabelerinin ise hangi yapılara ait olduğu tespit edilememiştir. (kat: 4.2.3, kat: 4.2.4)

Yapı kitabelerindeki bilgilerden hareketle 3 adet tarih tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihlere göre eserlerin Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait oldukları anlaşılmaktadır. (H.714/M.1314, H.1312/M.1894, H.1177/M.1763-1764). İncelediğimiz kitabelerin tümü enine dikdörtgen şekilde düzenlenmiştir.

³² Celal E. Arseven, "Baş Giyimi- Baş Giyeceği" Mad., *Sanat Ansiklopedisi*, C. I, İstanbul, 1983, 184.

³³ Ali Alpaslan, "Kitabe" Mad. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 26, İstanbul, 2002, 76.

5.1.2.2. Malzeme ve Teknik

İncelemiş olduğumuz yapı kitabeleri genel anlamda kalker türü kirli beyaz taş ile oluşturulmuştur. Yalnız Sülikizade Camii'nden getirilen kitabede malzeme olarak mermer/taş kullanılmıştır.

Konumuz dahilinde ki kitabelerde genel olarak yazı türleri ve süslemeler kabartma olarak verilmiştir.

Müze'deki incelediğimiz yapı kitabelerinde, işleme tekniği ve malzeme; Anadolu'nun diğer yörelerinde, Selçuklu ve Osmanlı yapılarındaki uygulamalarla benzerlik göstermektedir.

Kitabelerde yazı metni genellikle yüzey boş bırakılmadan yazılmıştır. Kitabe metinleri kartuşlara bölünerek ya da düz bir şekilde panoyu kaplayacak şekilde aktarılmıştır. İncelemiş olduğumuz yapı kitabeleri genel anlamda enine dikdörtgen bir formda şekillenmiştir. Yazıhan kitabesi taşı tamamen dolduracak şekilde bir bütün olarak dört sıra halinde yazılmıştır. Dış çerçevesi zarar gördüğünden nasıl bir detaya sahip olduğunu bilemiyoruz.

Sülikizade Cami kitabesi dört kenarı ince düz bordürlü, yüzeyi yamuk altıgen geçişlerle üstten 4+4+4 olmak üzere 12 bölüme ayrılmış biçimdedir.

Malatya ulu cami kitabeleri yedi parçaya bölünmüş her bir parça bir satır halinde taşı kaplayacak şekilde bitkisel yazılarla döşenmiştir.

Nereye ait olduğunu bilmediğimiz bir diğer kitabemiz yatay kartuşlarla üç alana bölünerek üç satır halinde yazılmış, gene nereye ait olduğunu bilmediğimiz bir diğer kitabemizde 3+3 şeklinde kartuşlara bölünerek yazılar yerleştirilmiştir.

İncelediğimiz yapı kitabeleri cel-i sülüs yazı türünde yazılmıştır.

5.1.2.3. Süsleme

İncelediğimiz yapı kitabelerinin çoğu süsleme açısından sade tutulmuş, Sadece kitabe metninden oluşmaktadır. Bunun dışında Malatya Ulu Camii'ne ait

kitabeler bitkisel arabesk zemin üzerine kabartma nesihle yazılmıştır. Bunun dışında 3 no'lu yapı kitabesinde dış bordürde akant yapraklarının oluşturduğu bir çerçeve süslemesi yer almaktadır.

5.1.2.4. Yazı ve İçerik

Malatya Etnografya Müzesindeki yapı kitabelerinde cel-i sülüs yazı türü kullanılmıştır.

Malatya Ulu Camine ait kitabe Oluş Arık tarafından eksik olduğu düşünülen parçaları bütüne uydurulmak suretiyle tamamlanarak bir metin oluşturulmuştur.”(Bu mübarek caminin yapılmasını Es- Sultan-ül-mu’azzamşâ) hişâh-ülâzam dünya Sultanlarının beyi, Arap ve acemlerin efendisi Alâ-üd-dündave’ddin, gıyasü-l-islam ve’l müslimin (Ebu’l feth) Keykubat bin Keyhüsrev, Bürhani Emir-ül-müminin devleti günlerine zayıf kul Yüce Allah’ın rahmet ve gufranına muhtaç Mansur bin Yakup 621 yılı Muharreminin başı tarihinde (emretti).”

Müzedeki yapı kitabelerde yazılar eserin ön yüzlerinde işlenmiştir. İncelediğimiz taş eserlerde kullanılan yazı dili Osmanlı Türkçesi ve Arapça olmuştur. Ağırlıklı olarak Arapça kullanılmıştır.

5.1.3.Yazılı Mimari Parçalar

Malatya Etnografya Müzesinde incelediğimiz bir diğer grubu yazılı mimari parçalar oluşturmaktadır. Bu eserlerin nereye ait olduğu hakkında bir bilgi yoktur. Toplam 4 tane yazılı taş eserimiz bulunmaktadır. Bunlar biçim ve içerik yönünden farklılık göstermektedir.

5.1.3.1.Biçim ve İçerik

İncelediğimiz yazılı mimari parçalar toplam dört tanedir. Bunlardan iki tanesi tarih belirtmektedir.(kat: 4.3.1, kat: 4.3.2)(H.1260/M.1844, H.1290/ M. 1873) İncelediğimiz taşlardan iki tanesi biçim ve içerik yönünden büyük benzerlik göstermektedir. (kat: 4.3.3, kat: 4.3.4). yamuk beşgen biçimli mimari parçaların ön yüzeyinde yuvarlak alan içine orta göbekte altıgen merkezin çapraz bölünmesiyle daire içine Arapça Ashâb-ı Kehf’teki yedi uyurların ismi yazmaktadır.(Bilhassa Müslümanlar ve Hıristiyanlarca kutsiyet atfedilmiş, batı literatüründe ‘Yedi Uyurlar’ adıyla yaygınlık kazanmış ve İslami kaynaklarda Ashâb-ı Kehf olarak anılan bir grup gencin giriştikleri iman mücadelesi ile ibretlik hikayeleri sadece nesilden nesile sözlü

olarak aktarılmakla kalmayıp, sanat eserlerine de yansıtılarak zaman içerisinde bu gençlerin isimleri birer tılsım hüviyetine büründürülmüştür. 12. Yüzyıla tarihlendirilen Bizans dönemi muskasının bir yüzünde Efes’li Yedi Uyurlar’ın tasvirlerine yer verilmiş olması bu bir grup gence sadece Müslümanlar tarafından değil Hıristiyanlar tarafından da tılsım niteliği atfedildiğinin göstergesidir. Tefsir kaynaklarından anlaşıldığı üzere Hıristiyanlık öncesinde de bilinen Ashab-ı Kehf kıssasına Kur’an-ı Kerim’in 18. suresi olan Kehf suresinin 9-26. ayetlerinde bazı ayrıntılarıyla yer verilmiştir. Kur’an’da her ne kadar tek bir yaratıcı ilahı benimseyen Ashâb-ı Kehf’in putperestliğe meydan okuyarak, buldukları yeri terk edip mağaraya sığınışlarına, uzunca bir süre uyutuluşlarına ve uyandırıldıktan sonraki bazı hadiselerle temas edilse de, sayıları hakkında kesin, isimleri hakkında ise herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.³⁴

Gerek mimaride gerekse el sanatlarında tılsım mahiyetinde kullanılan Ashâb-ı Kehf’in isimleri ise, Türkçe kaynaklarda okunuştan ya da yazılıştan doğan bazı küçük harf değişikliği dışında Hz. Ali’den nakledilen rivayetle birebir örtüşmekte ve tüm eserlerde benzer Arapça yazılışların tercih edildiği görülmektedir.)³⁵

Diğer iki yazılı mimari parça da biçim olarak birincisi dikdörtgen bir taş yüzeyinde tuğra biçiminde yazıt yer alır.(kat: 4.3.1) Diğer eserimiz ise kesme taşın bir yüzü düzenlenerek bir dairenin içine altıgen merkezin çapraz bölünmesiyle içinde Osmanlıca yazıt yer alır.(kat: 4.3.2)

5.1.3.2. Malzeme ve Teknik

İncelediğimiz mimari parçalarda malzeme olarak kesme taş ve kalker kullanılmıştır. Eserler oyma ve kabartma tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Taş eserlerde kullanılan yazı türü celi sülüs’tür.

5.1.3.3. Süsleme

³⁴ Hayrunisa Turan, “*Kudüs ve Yafa’daki Bazı Örnekler Işığında Osmanlı Tılsımları*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi ,Cilt: 11, Sayı: 55 , Şubat 2018, s.423

³⁵ Turan, a.g.e.. s. 423.

Malatya Etnografya Müzesi'nde yer alan yazılı mimari eserler süsleme unsuru olarak önemli detaylar içermektedir. Bu yüzden hepsini tek tek ele alacağız.

Birinci eserimiz kaba yontu taş üzerine kabartılarak oluşturulmuş tuğra biçimindeki yazıttır. Tuğra yuvarlak bir çerçeve içerisine alınmıştır. Tuğranın dışında kalan çerçevenin köşe kısımlarında dört adet yaprak biçiminde süsleme detayı görülmektedir.

Tuğra, Osmanlı padişahlarının imza mahiyetinde kullanmaya başladığı bir formdur. Sonraları ise sultana özgü tüm alanlarda, eşyanın, mekânın veya ifadenin en yüksek yönetsel erkeğe mahsus olduğunu ifade eden bir sembole dönüşmüştür. Osmanlılarda tuğranın kâğıt ve madeni paralar üzerinde geniş kullanımı dışında taş üzerinde de kitabelerle birlikte uygulanması XVIII. yüzyıldan başlayarak gelenek halini almıştır.³⁶

Diğer bir yazılı taş eserimizde yazılar bir daire içine alınmış ve orta merkezde altıgen etrafında çapraz olarak kollarla daireye birleştirilmiş ve kollar arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü taşlarımız benzer özellikler taşımaktadır. Hasan-ı Keyf'teki yedi uyurların isimlerinin yazıldığı taş eserler bir simge şeklinde oluşturulmuştur. Bu örnek hattat ustası, Urfalı Behcet-i Arabi'nin eserindekiyle³⁷ büyük benzerlik göstermektedir.

5.1.4. Yazısız Mimari Parçalar

Malatya Etnografya Müzesinde bahçe bölümünde incelediğimiz toplam dört yazısız taş parça vardır. Bu parçalardan üçü mimari bir elamana ait olduğu düşünülen süsleme detaylı yazısız taş parça bir tanesi de geç Osmanlı dönemine ait olan ocak taşıdır.

5.1.4.1. Biçim ve İçerik

³⁶ M. Uğur Derman, "Tuğra" Mad. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 41, İstanbul, 2012, 337.

³⁷ Erişim: [<https://tr.pinterest.com/pin/86412886584295439/>], Erişim tarihi: 01.05.2019.

İncelediğimiz eserlerin envanter kayıtlarındaki bilgilere göre, üç tanesinin Selçuklu dönemine (kat: 4.4.1, kat:4.4.2, kat: 4.4.3) bir tanesinin de (kat: 4.4.4.) Geç Osmanlı dönemine ait olduğunu bilmekteyiz.

5.1.4.2. Malzeme ve Teknik

İncelediğimiz eserler malzeme olarak kalker taşı kullanılarak yapılmıştır. Taş parçalardan ocak u şeklindedir. İki parça dikdörtgen şeklinde, bir parçada kare şeklinde ancak üst kısmı tahrip olmuş alt kısmı da kopuk olduğundan orijinal boyutunu bilemiyoruz. Ancak süsleme detayı ve taşın genel kompozisyon şeklinden dikdörtgen olduğunu düşünmekteyiz.

Teknik olarak oyma ve kabartma tekniği kullanılmıştır.

5.1.4.3. Süsleme

Yazısız mimari taş parçaların en önemli unsuru süsleme özellikleridir. Malatya Etnografya Müzesinde çalışmamıza konu olan mimari parçalarda grift birbirine geçmeli sekiz kollu yıldız, papatya, lale ve yıldız motifleri görülür.

Geometrik birbirine geçmeli sekiz kollu haç biçiminde yapılan süsleme detayı iki örnekte karşımıza çıkar. (kat: 4.1.1, kat: 4.1.2)

Yıldız motifi kabartma olarak ocak taşının iki kolunda karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer süsleme detayı renkleri silinmeye yüz tutan papatya motifidir. Bu motif bir parçada görülür.(kat: 4.1.3)

Stilize birbirinin devamı şeklinde oluşturulmuş lale motifi de (kat: 4.1.3)'te görülür.

5.2. KARŞILAŞTIRMA

Malatya Etnografya Müzesi bahçe bölümünde Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserler sergilenmektedir. Bu eserler mezar taşları, yapı kitabeleri, ve nereye ait olduğunu bilmediğimiz yazıtlı ve yazısız taş parçalardır. Bu eserler biçimsel olarak bazı farklılıklar gösterse de genel anlamda benzerlik göstermektedir.

Mezar taşları kendi aralarında karşılaştırıldığında başlık türleri bakımından farklılık göstermektedir. Bunları ayırırsak insan başı şeklinde olan, sarıklı olan, ters V şeklinde olan ve başlıksız olan mezar taşlarıdır. Bu mezar taşlarına şekil olarak benzerlik gösteren mezar taşlarına Anadolu'nun farklı yerlerinde de rastlamaktayız.

Mezar taşlarında görülen yazı türü Cel-i Sülüs'tür.

Süsleme özellikleri bakımından mezar taşları genel anlamda sade tutulmuşken bir kısmı mezar taşının arka yüzünde süsleme detayına yer verilmiştir.

İncelediğimiz mezar taşları bölgede sık görülen kalker türü taş çeşidiyle yapılmıştır.

İncelediğimiz mezar taşları kendi aralarında içerik olarak ta benzerlik gösterir ‘Ya Gaffar’, ‘el-merhum’, ‘el- mağfur’ gibi ifadeler bezerdir. Anadolu’da sunni vatandaşların defnedildiği mezarlıkta “hüvel- bâki, Ya Gaffar" gibi Allah’ın ebedi ve ezeli olması ve bağışlayıcılığına vurgu yapan kişiler ve ölene dair bilgiler ve rahmet duası³⁸ yer alır.

Yapı kitabeleri kendi içlerinde yapı ve biçim yönünden benzerdir. Dönemin yapı kitabeleriyle de benzerlik göstermektedir. İncelediğimiz yapı kitabeleri enine dikdörtgen yapıda, celi sülüs yazı ile yazılmıştır. Oyma kabartma tekniği kullanılmıştır.

Malatya ulu camiine ait kitabe 7 parça halinde incelenmiş diğerlerinden farklı olarak arabesk zemin üzerine yazılmıştır. Bu kitabelerden önce 6 tanesi mevcutken daha sonra Celal Yalvaç ve Oluş Arık tarafından Saraybey camisinin duvarında buldukları kitabenin, Malatya Ulu Camisine aiti diğer 6 parça kitabenin devamı olduğunu düşünerek bir araya getirmişlerdir. Öncelikle Malatya müzesinde sergilenirken daha sonra Malatya Etnografya Müzesine taşınmıştır.

Yapı kitabeleri dönem özellikleri ile kıyaslandığında Anadolu’daki Selçuklu dönemi kitabeleriyle benzerlik gösterir. Taş parçalarda özellikle simgesel olarak kullanılan detaylar birçok farklı yapıda farklı bölümlerde görülmektedirler.

Yazıtlı taş parçalardaki tuğra motifi Diyarbakır Arkeoloji müzesindeki kitabelerin üzerinde benzer şekildeki tuğra motifleriyle benzerlik göstermektedir.

³⁸ Ali Yıldırım- Fatma Sincen, “Geleneksel Türk Mezar Taşları”, I. Ulusal Sempozyumu Kitabı, Kayseri, 2018, 5-6.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tezimizin konusunu oluşturan “Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler” başlığı altında 10 adet mezar taşı, 11 adet yapı kitabesi, 4 adet yazıtlı mimari taş parça, 4 adet yazıtsız mimari taş parçanın Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait oldukları anlaşılmaktadır.

İncelediğimiz mezar taşlarında farklılıklar olsa da geneli itibariyle benzer tipolojik özellikler taşımaktadır. Mezar taşları kendi aralarında karşılaştırıldığında başlık türleri bakımından farklılık göstermektedir. Bunları ayırırsak insan başı şeklinde olan, sarıklı olan, ters V şeklinde olan ve başlıksız olan mezar taşlarıdır.

Bu uygulama Erken Osmanlı dönemi ile Selçuklu döneminde karşımıza çıkmaktadır. Malzeme olarak Anadolu'da yaygın olarak kullanılan kalker türü taş çeşidiyle yapılmıştır. Süslemeler mezar taşlarının arka yüzeylerine işlenmiş durumdadır. Süsleme unsuru olarak ise, bitkisel, geometrik ve nesnel karakterli motifler kullanılmıştır. Mezar taşları üzerinde yer alan yazı karakterleri, bordürler, alınlık kompozisyonları, malzemenin üzerine oyma-kabartma tekniği kullanılarak işlenmiştir. Mezar taşlarında süsleme unsuru olarak gülbezek, rumi, palmet, kandil, kıvrık dallar, lale motifi ve örgü motifleri kullanılmıştır.

Anadolu'nun farklı bölgelerinde Tunceli, Iğdır, Siirt, Adıyaman, Diyarbakır'da yer alan çağdaş mezar taşlarıyla malzeme, form, ve süsleme açısından benzer özellikler sergilenmektedir. Üst kesimde farklı şekillerde sonlanan şahidelerin satır sayısı, süslemeleri kendi aralarında farklılık göstermektedir. Tarih içermeyen mezar taşı kitabeleri Osmanlı dönemindeki örneklerle benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. İncelediğimiz yapı kitabeleri ve mimari taş parçaların bir kısmının nereden getirildiği belli olup bir kısmının da nereye ait olduğu bilinmemektedir. Ancak hepsi bir bütün olarak incelendiğinde kendi aralarında farklılık gösterse bile genel anlamda benzer özellikler göstermektedirler.

İncelediğimiz 7 kitabenin Selçuklu dönemine tarihlenen Malatya Ulu Camisine ait olduğu tarafımızca tespit edilmiştir. Bir diğer kitabe Yazıhan ilçesi civarından getirilmiştir. Sülükizade Camisine ait olduğunu bildiğimiz yapı kitabesi de Selçuklu dönemine ait olup geri kalan yapı kitabelerinin nereden getirildiği bilinmemektedir.

İncelediğimiz taş eserlerin tümü cel-i sülüs hat ile yazılmıştır.

Büyük çoğunluğu Osmanlıca yazılan kitabelerin yanında Arapça yazılmış eserlerde bulunmaktadır. Bu eserlerin metinlerinde; Yapıyla ilgili bilgiler, kişiler ile ilgili bilgiler ve zaman zaman ayet, hadis ve övücü sözlere de yer verilmiştir.

Birkaç tanesi hariç eserlerin tümü kalker türü taş ile yapılmıştır. Taş eserlerde oyma ve kabartma teknikleri kullanılmıştır. Süsleme açısından sade tutulan kitabeler genellikle sadece metin kısımlarından oluşmaktadır.

Taş eserler içinde bit grubu da yazıtlı ve yazısız mimari parçalar oluşturmaktadır. Bu eserlerin nereye ait olduğu hakkında bir bilgi yoktur. Bu taş eserlerden yazıtlı olanlar Ashab-ı Keyf'teki yedi uyurların adının yazılı olduğu bereket ve bolluk getirdiğine inanılan iki mimari parça ile genellikle Osmanlı padişahlarının imza mahiyetinde kullandıkları tuğra şeklindeki mimari parçalardır. Yazısız olan mimar parçalar süsleme detayları içermektedir. Bunlar grift sarmal şeklinde sekiz kollu yıldız, papatya ve lale motifleri içermektedir.

Sonuç olarak, Malatya Etnografya Müzesindeki Taş Eserler isimli tez çalışmamız kapsamında incelediğimiz parçalar bazı olumsuzluklar nedeniyle orijinal yerlerinden taşınarak ya da orijinalinden farklı kullanım alanlarında yer alıyor iken müzeye taşınmıştır.

İncelediğimiz taş eserlerin, ait oldukları döneme dair bilgi vermesi, yazı türleri ve süsleme özellikleri açısından ayrı ayrı öneme sahip oldukları görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alpaslan Ali, “Kitabe” Mad. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 26, İstanbul, 2002.
- Anonim, *Malatya Belediyesi Başkanlığı 1986-1987 Çalışma Raporu*, Erişim:[<http://www.malatyakultur.com/kurumsal/raporlar>], Erişim Tarihi: 19.06.2019.
- Anonim, *Malatya İl Yıllığı*, Malatya, 1967.
- Anonim, *Malatya İl Yıllığı*, Malatya, 1996.
- Anonim, *Yurt Ansiklopedisi*, C.7, İstanbul, 1982, 5397.
- Arseven Celal E., “Baş Giyimi- Baş Giyeceği” Mad., *Sanat Ansiklopedisi*, C. I, İstanbul, 1983.
- Aytaç İsmail, “Malatya Mimari” Mad. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.27, Ankara, 2003.
- Bakırer Ömür, “Anadolu Mimarisinde Taş Ve Tuğla İşçiliği”, *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, Ankara, 1973.
- Baş Emine, “*Edirne Beylerbeyi Camii Haziresinde bulunan Mezar Taşları*”, (Edirne Trakya Üniversitesi Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), , Edirne, 2009.
- Baykara, Tuncer, “*Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş.*”, Ankara 1988.
- Cauvin, J., “*Cafer Höyük Kazısı 1982 Yılı Raporu*”, V. Kazı Sonuçları Toplantısı, İstanbul.,(1983).
- Çelik Çiğdem, “*Bitlis Güroymak'taki Mezar Taşları*”, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi), Van, 1998.
- Derman M. Uğur, “*Tuğra*” Mad. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 41, İstanbul, 2012.
- Erişim: [<https://tr.pinterest.com/pin/86412886584295439/>], Erişim tarihi: 01.05.2019.
- Erişim:[https://www.sozcu.com.tr/2014/yasam/osmanli-mezar-taslarinda-sembolleri-645815/8/?_szc_galeri=1], Erişim Tarihi: 10.03.2019.
- Göğebakan, Gökür, (2003) “*Malatya*”, Diyanet Vakfı “İslam Ansiklopedisi”., C. XXVII, İstanbul.
- Kaymaz, İbrahim Halil, *Malatya Şehrinin Mekânsal Gelişimi*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş, 2014.

- Kınal, Firuzan, *Eski Anadolu Tarihi*, Ankara, 1962.
- Murat Çerkez, , “*Eyüp Sultan Mezar Taşlarında Kandil Motifleri*”,(III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğleri), Mayıs, 1999.
- Oğuz, Mevlüt, (1985), “*Başlangıcından Osmanlıların Fethine Kadar Malatya Tarihi*” (M.Ö. 5500- M.S. 1516), İstanbul.
- Ögel Semra, *Anadolu Selçuklularının Taş Teyzinatı*, Ankara,1987.
- Özdoğan Mehmet, *Aşağı Fırat Havzası 1977 Yüzev Araştırmaları*, İstanbul, 1977.
- Saraçoğlu Hüseyin, *Doğu Anadolu*, İstanbul, 1956.
- Saraçoğlu, Hüseyin, *Doğu Anadolu Bölgesi*, İstanbul,1956,
- Sevgen, Nazmi, (1959) ‘*Anadolu Kaleleri*’, Doğu Basımevi, Ankara.
- Sözen, M., Tanyeli, U., (1996) “*Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*”, Remzi Kitabevi, 4. Basım, İstanbul.
- Strabon, Pekman, A.,(Çev.) (1987) Antik Anadolu Coğrafyası, Arkeoloji ve Sanat
- Sturtevant, Edgar H.(1946) *Eti Dili Sözlüğü*. (Çev. Münire B. Çelebi), İstanbul.
- Tanoğlu Ali, “Malatya Dolaylarında Coğrafi Geziler”, Erişim:[
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/198622>], Erişim Tarihi:
05.06.2019; Öztan Güler, *Malatya İklimi*, Ankara, 1977.
- Texier, Charles (2002), *Asie Mineure Description Geographique, Historique Et Archéologique Des Provinces Et Des Willes De La Chersomese d’Asie*, (Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi), Çev. Suat A., 144, yay. Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara.
- Yalçınkaya Ekrem, *Muhtasar Malatya Tarih ve Coğrafyası*, İstanbul, 1940.
- Yıldırım Ali, Sincen Fatma, “*Geleneksel Türk Mezar Taşları*”, (I.Ulusal Sempozyumu Kitabı), Kayseri, 2018.

ÇİZELGELER DİZİNİ

Harita 1:Malatya İl Haritası Erişim:.....	76
Çizim 1: 1 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	60
Çizim 2: 2 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	60
Çizim 3: 3 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	61
Çizim 4: 4 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	61
Çizim 5 : 5 No'lu mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	62
Çizim 6: 6 No'lu Mezar Taşının Çizimi(Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	62
Çizim 7: 7 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	63
Çizim 8: 8 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	63
Çizim 9: 8 No'lu Mezar Taşının Arka Taraftaki Süsleme Detayı(Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	64
Çizim 10: 9 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	65
Çizim 11: 9 No'lu Mezar Taşının Arka Kısımındaki Süsleme Detayı (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	66
Çizim 12: 10 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	66
Çizim 13: 10 No'lu Mezar Taşının Arka Kısımındaki Süsleme Detayı (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	67
Çizim 14: 1 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	67
Çizim 15: 2 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	68
Çizim 16: 3 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019).....	68
Çizim 17: 1 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	69
Çizim 18: 2 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	69
Çizim 19: 3 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	70
Çizim 20: 4 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	70
Çizim 21: 5 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınc/ 03.05.2019)	71

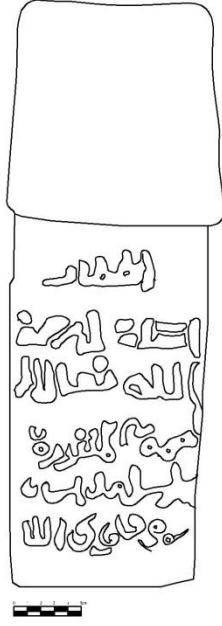
Çizim 22: 6 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	71
Çizim 23: 7 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	72
Çizim 24: 1 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	72
Çizim 25: 2 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	73
Çizim 26: 3 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	73
Çizim 27: 4 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	74
Çizim 28: 1 No'lu Yazıtsız Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	74
Çizim 29: 3 No'lu Yazıtsız Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)	75

FOTOĞRAFLAR VE HARİTALAR DİZİNİ

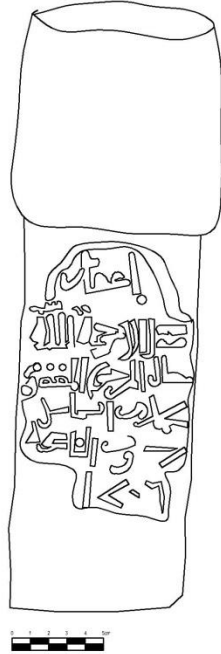
Fotoğraf 1: Malatya Etnografya Müzesinden genel bir görünüm.....	77
Fotoğraf 2: Malatya Etnografya Müzesi Bahçesinden Genel Bir Görünüm.....	77
Fotoğraf 3: Kitabelerden Stampaj Ölçüsü Alınırken Çekilmiş fotoğraf.....	78
Fotoğraf 4: 1 no'lu mezar taşı	78
Fotoğraf 5: 2 no'lu mezar taşı	79
Fotoğraf 6: 3 no'lu mezar taşı	80
Fotoğraf 7: 4 no'lu mezar taşı başlığı	80
Fotoğraf 8: 5 no'lu mezar taşı	80
Fotoğraf 9: 5 no'lu mezar sandukasının tepe kısmındaki gülbezek motifi	81
Fotoğraf 10: 5 no'lu mezar sanduksının yan kısmındaki yazı detayı.....	81
Fotoğraf 11: 6 no'lu mezar taşını ön yüzü	82
Fotoğraf 12: 6 no'lu Mezar Taşının Yan Tarafından Bir Görünüm	82
Fotoğraf 13: 7 no'lu Mezar Taşı	83
Fotoğraf 14: 8 No'lu Mezar Taşı	83
Fotoğraf 15: 8 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi.....	84
Fotoğraf 16: 9 No'lu Mezar Taşı	84
Fotoğraf 17: 9 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi.....	85
Fotoğraf 18: 10 No'lu Mezar Taşı	85
Fotoğraf 19: 10 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi.....	86
Fotoğraf 20: 1 No'lu Yapı Kitabesi	86
Fotoğraf 21: 2 No'lu Yapı Kitabesi	87
Fotoğraf 22: 3 No'lu Yapı Kitabesi	87
Fotoğraf 23: 4 No'lu Yapı Kitabesi	88
Fotoğraf 24: 1 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	88
Fotoğraf 25: 2 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	89
Fotoğraf 26: 3 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	89
Fotoğraf 27: 4 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	90
Fotoğraf 28: 5 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	90
Fotoğraf 29: 6 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	91
Fotoğraf 30: 7 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi	91

Fotoğraf 31: 1 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parça	92
Fotoğraf 32: Diyarbakır arkeoloji müzesi mimari taş parça (Saim Çiftçi'den)	92
Fotoğraf 33: 2 No'lu Yazıtlı Taş Parça	93
Fotoğraf 34: 3 No'lu Yazıtlı Taş Parça	93
Fotoğraf 35: 4 No'lu Yazıtlı Taş Parça	94
Fotoğraf 36: 1 No'lu yazıtsız taş parça	94
Fotoğraf 37: Diyarbakır arkeoloji müzesi mezar taşı örneği (Saim Çiftçi'den)	95
Fotoğraf 38: Gevaş Mezarlığı Geometrik Süslemeler (M. Ayaz Başak'tan).....	95
Fotoğraf 39: 2 No'lu Yazıtsız Mimari Taş Parça.....	96
Fotoğraf 40: 3No'lu Yazıtsız Mimari Taş Parça.....	96
Fotoğraf 41: 4 No'lu Yazıtsız Mimari Parça.....	97

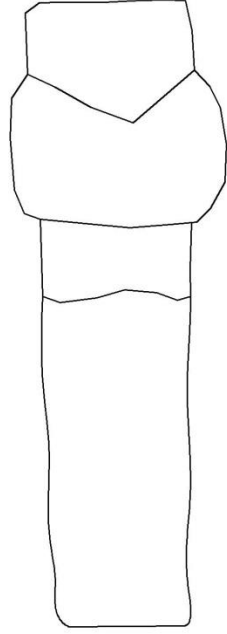
ÇİZİMLER

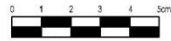
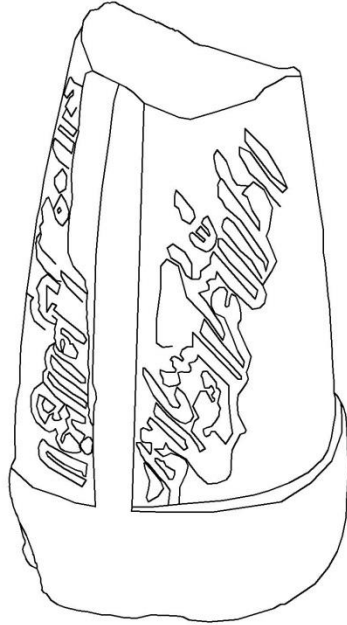
Çizim 1: 1 No'lu Mezar Taşının çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

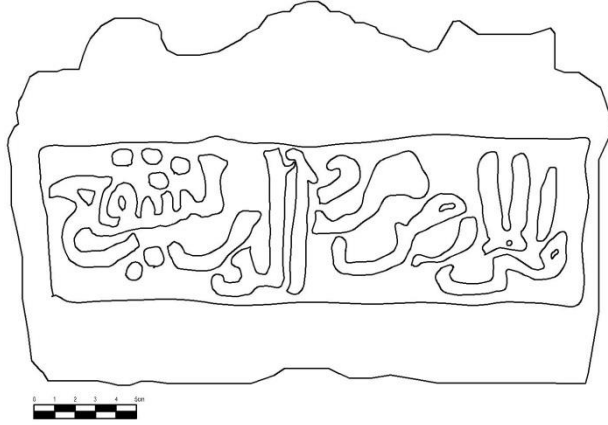
Çizim 2: 2 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

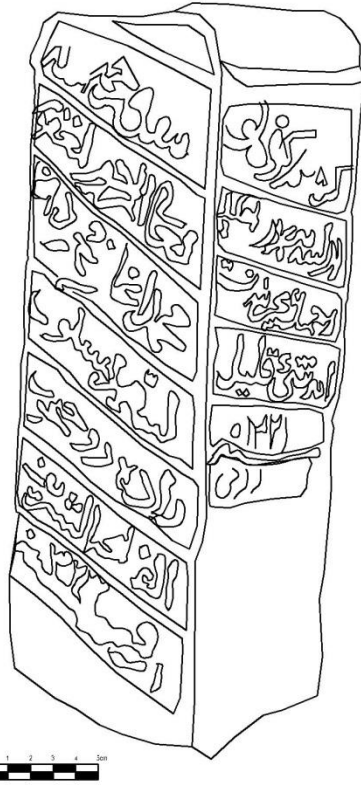
Çizim 3: 3 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

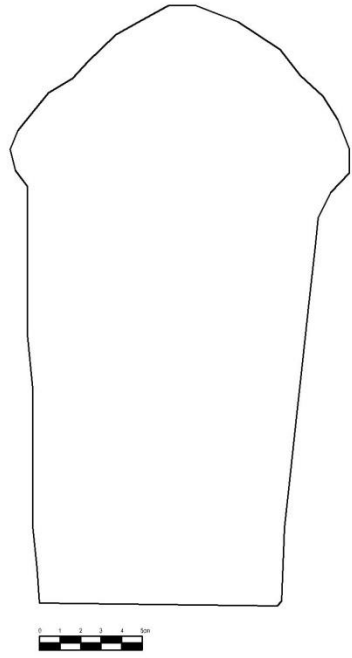
Çizim 4: 4 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

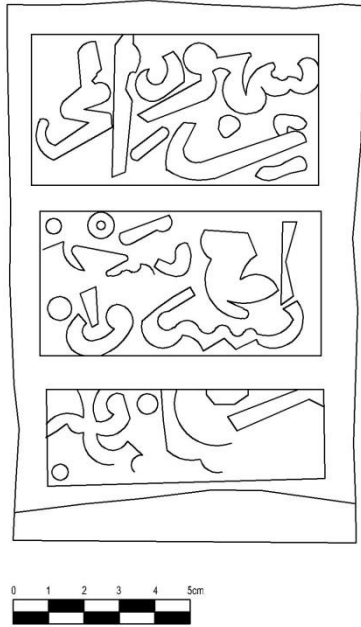
Çizim 5 : 5 No'lu mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

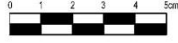
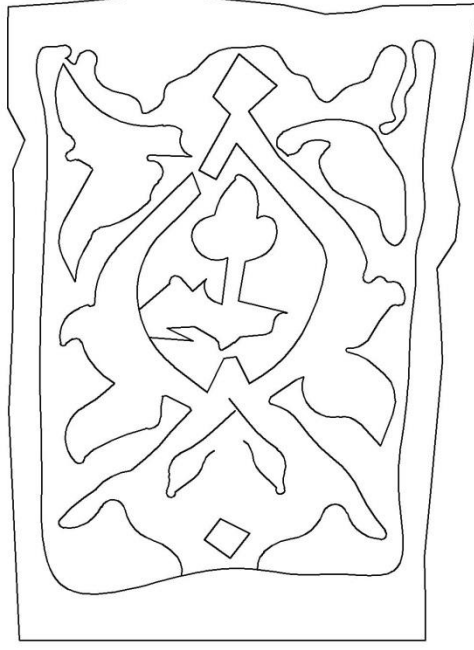
Çizim 6: 6 No'lu Mezar Taşının Çizimi(Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

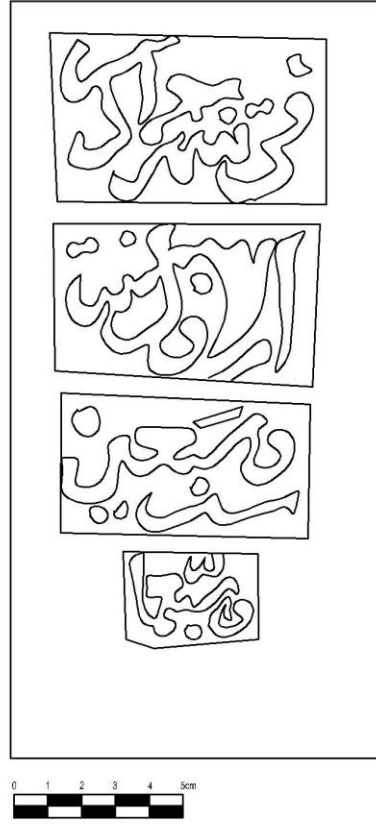
Çizim 7: 7 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

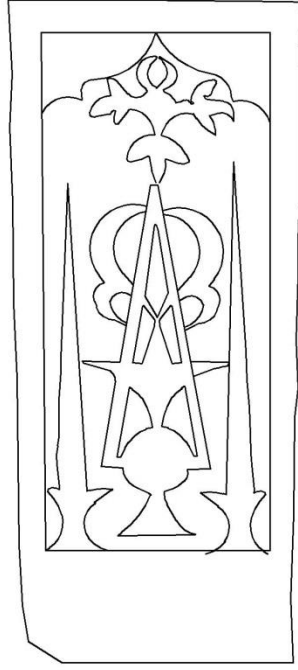
Çizim 8: 8 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

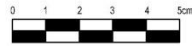
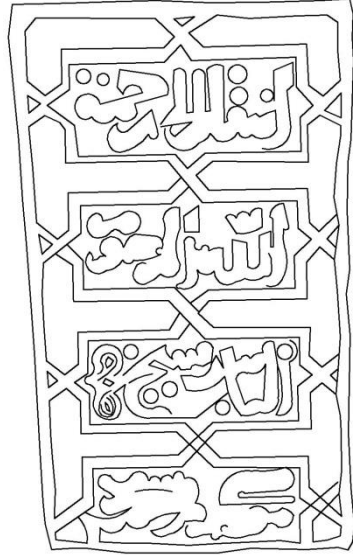
Çizim 9: 8 No'lu Mezar Taşının Arka Taraftaki Süsleme Detayı(Serkan Başdinç/
03.05.2019)

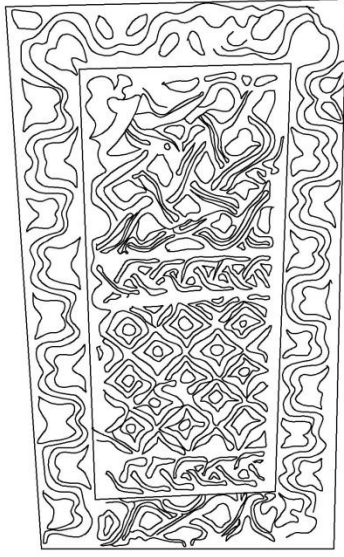
Çizim 10: 9 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

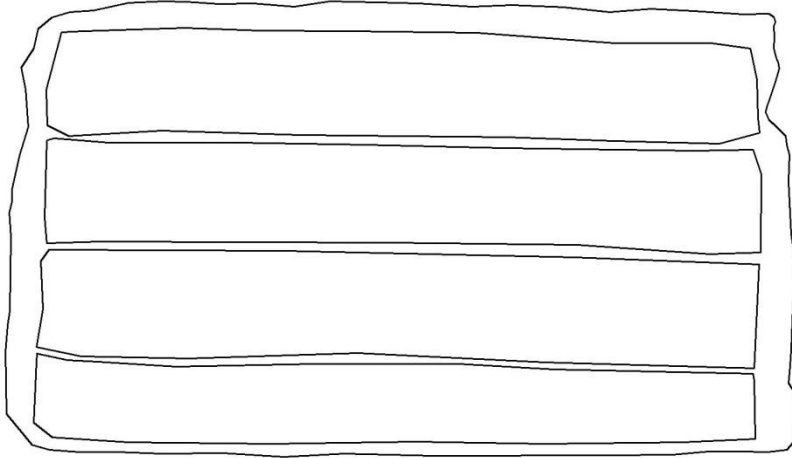
Çizim 11: 9 No'lu Mezar Taşının Arka Kısmındaki Süsleme Detayı (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

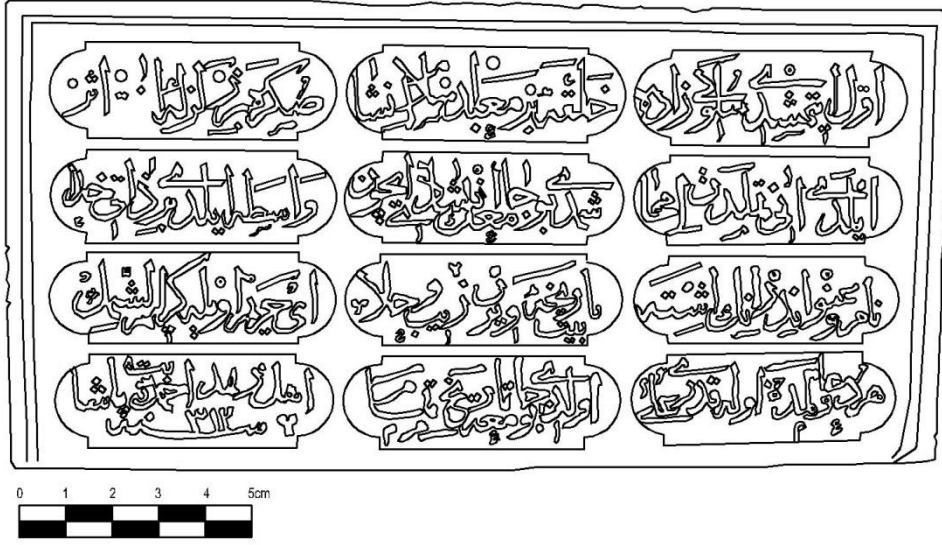
Çizim 12: 10 No'lu Mezar Taşının Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

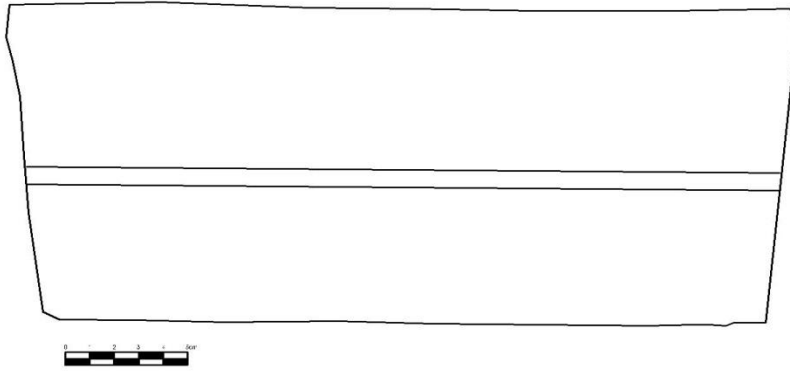
Çizim 13: 10 No'lu Mezar Taşının Arka Kısımındaki Süsleme Detayı (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

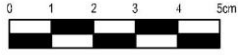
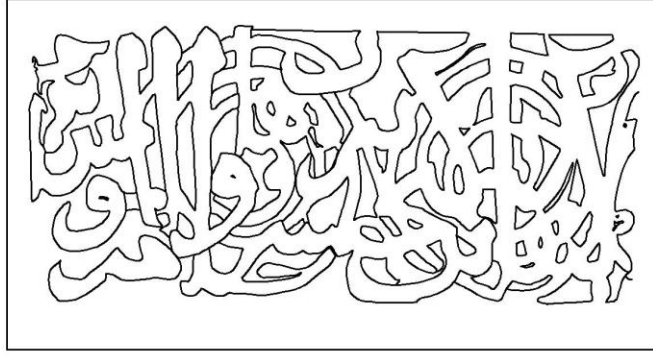
Çizim 14: 1 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

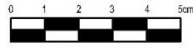
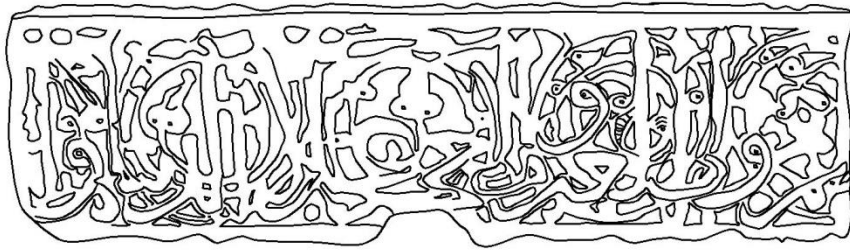
Çizim 15: 2 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

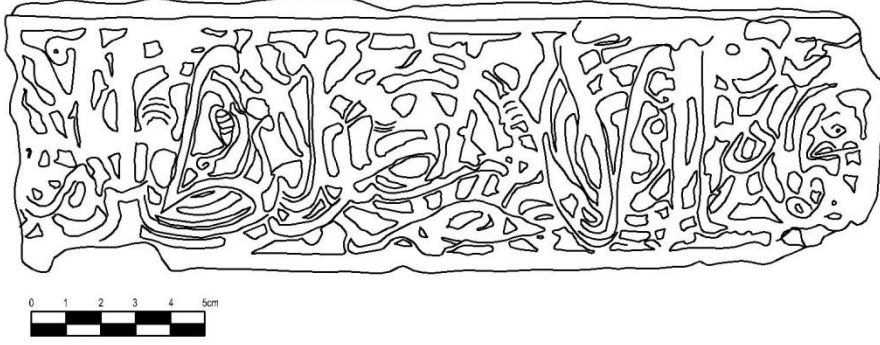
Çizim 16: 3 No'lu Yapı Kitabesinin Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

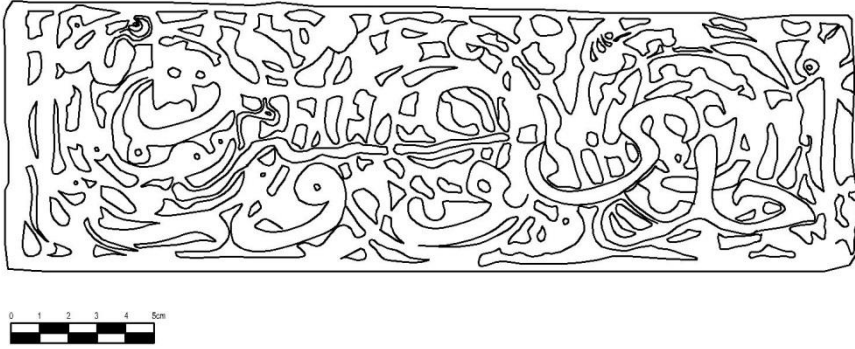
Çizim 17: 1 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

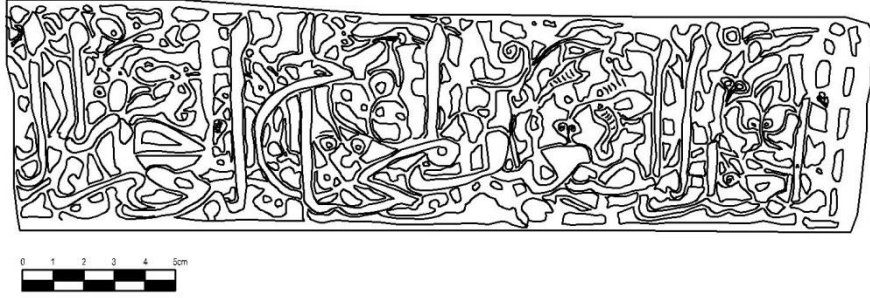
Çizim 18: 2 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

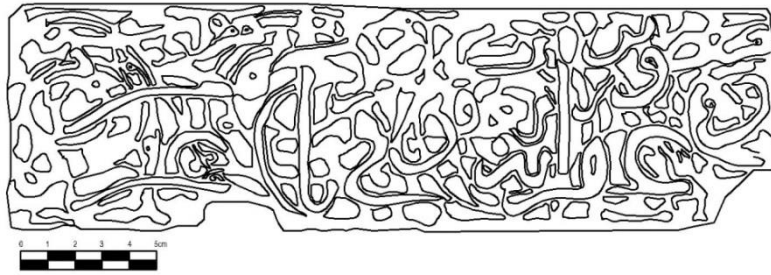
Çizim 19: 3 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

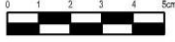
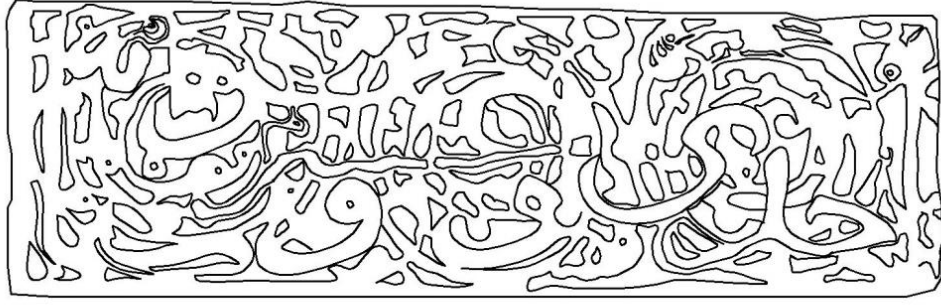
Çizim 20: 4 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

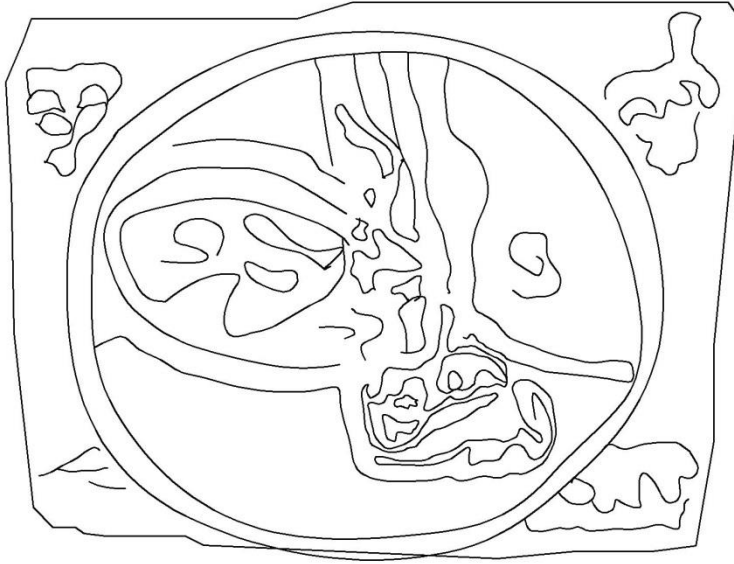
Çizim 21: 5 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

Çizim 22: 6 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

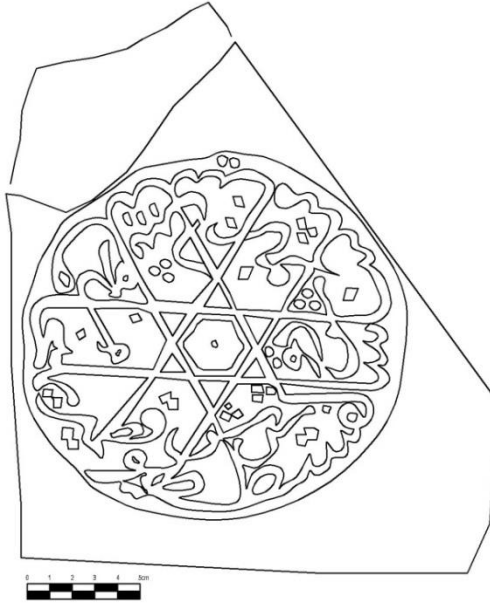
Çizim 23: 7 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

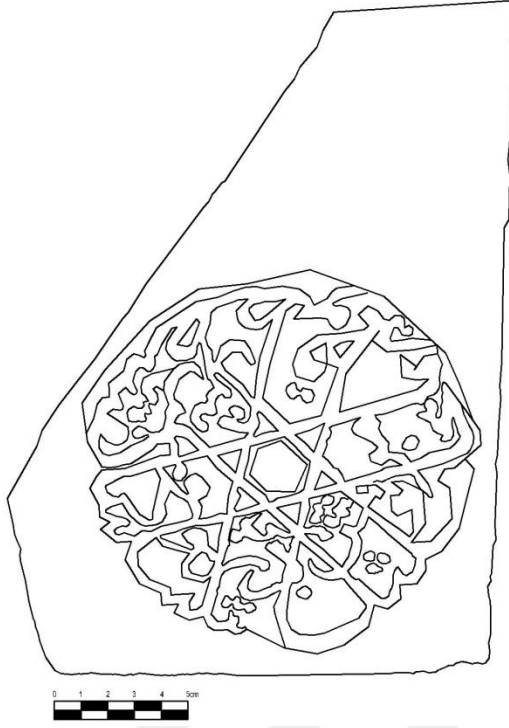
Çizim 24: 1 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

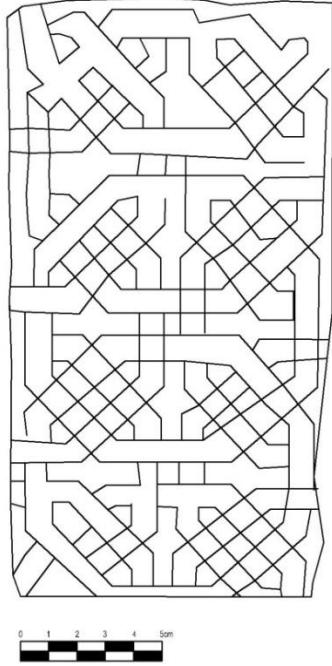
Çizim 25: 2 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdınç/03.05.2019)

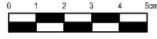
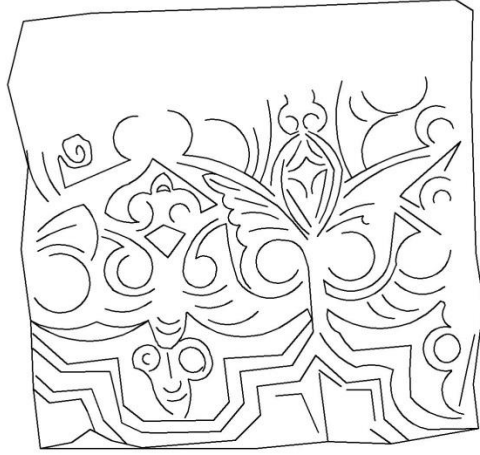
Çizim 26: 3 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdınç/03.05.2019)

Çizim 27: 4 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

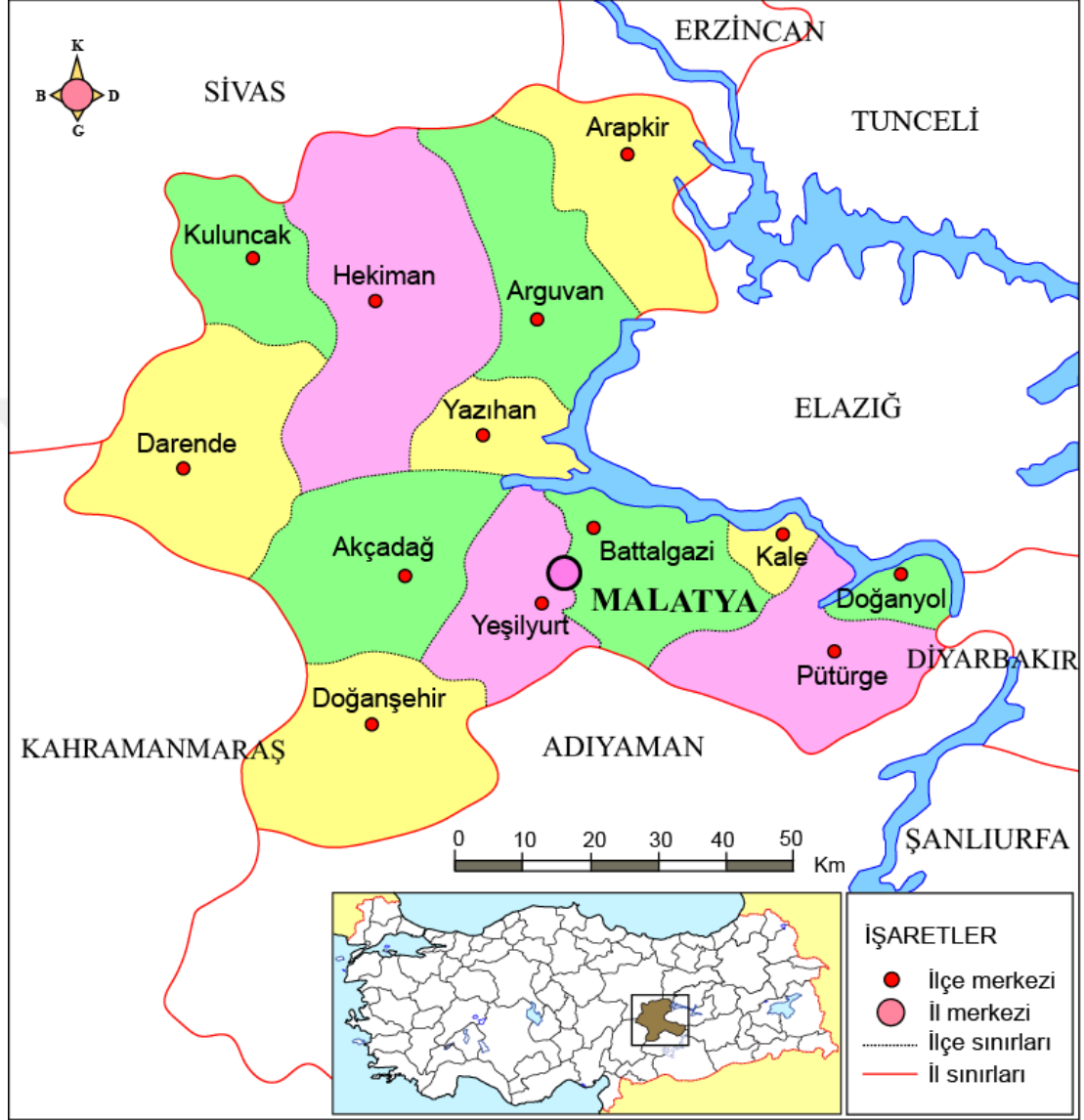

Çizim 28: 1 No'lu Yazıtsız Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdinç/ 03.05.2019)

Çizim 29: 3 No'lu Yazıtsız Taş Parçanın Çizimi (Serkan Başdınç/ 03.05.2019)

HARİTALAR

MALATYA İLİ HARİTASI

cografyaharita.com

Harita 1:Malatya İl Haritası Erişim:

[http://cografyaharita.com/haritalarim/41_malatya_ili_haritasi.png], Erişim

Tarihi: 01.05.2019

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Malatya Etnografya Müzesinden genel bir görünüm

Fotoğraf 2: Malatya Etnografya Müzesi Bahçesinden Genel Bir Görünüm

Fotoğraf 3: Kitabelerden Stampaj Ölçüsü Alınırken Çekilmiş Fotoğraf

Fotoğraf 4: 1 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 5: 2 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 6: 3 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 7: 4 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 8: 5 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 9: 5 No'lu Mezar Sandukasının Tepe Kısımındaki Gülbezek Motifi

Fotoğraf 10: 5 No'lu Mezar Sanduksının Yan Kısımındaki Yazı Detayı

Fotoğraf 11: 6 No'lu Mezar Taşının Ön Yüzü

Fotoğraf 12: 6 No'lu Mezar Taşının Yan Tarafından Bir Görünüm

Fotoğraf 13: 7 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 14: 8 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 15: 8 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi

Fotoğraf 16: 9 No'lu Mezar Taşı

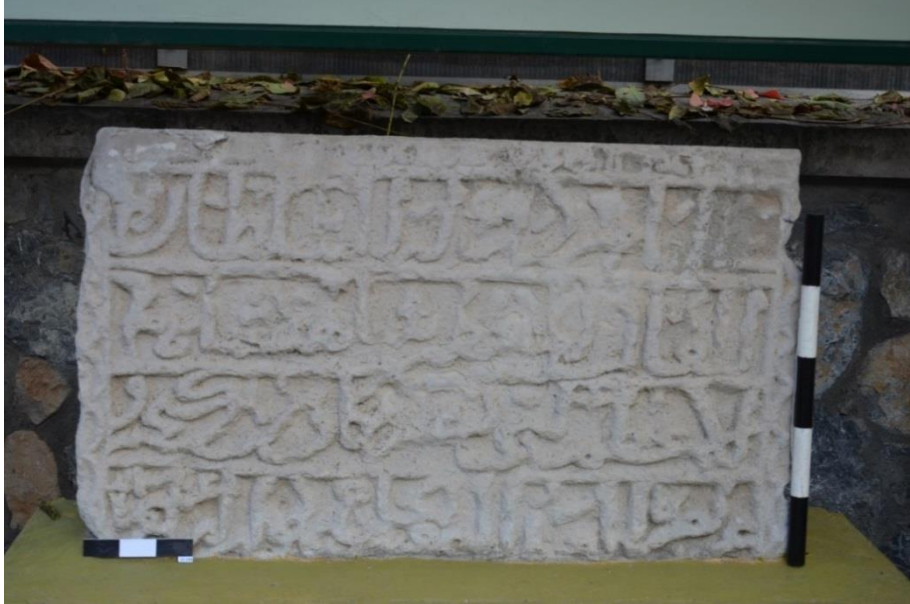
Fotoğraf 17: 9 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi

Fotoğraf 18: 10 No'lu Mezar Taşı

Fotoğraf 19: 10 No'lu Mezar Taşının Arka Yüzeyi

Fotoğraf 20: 1 No'lu Yapı Kitabesi

Fotoğraf 21: 2 No'lu Yapı Kitabesi

Fotoğraf 22: 3 No'lu Yapı Kitabesi

Fotoğraf 23: 4 No'lu Yapı Kitabesi

Fotoğraf 24: 1 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 25: 2 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 26: 3 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 27: 4 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 28: 5 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 29: 6 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 30: 7 No'lu Malatya Ulu Camii Kitabesi

Fotoğraf 31: 1 No'lu Yazıtlı Mimari Taş Parça

Fotoğraf 32: Diyarbakır arkeoloji müzesi mimari taş parça (Saim Çiftçi'den)

Fotoğraf 33: 2 No'lu Yazıtlı Taş Parça

Fotoğraf 34: 3 No'lu Yazıtlı Taş Parça

Fotoğraf 35: 4 No'lu Yazıtlı Taş Parça

Fotoğraf 36: 1 No'lu Yazıtsız Taş Parça

Fotoğraf 37: Diyarbakır arkeoloji müzesi mezar taşı örneği (Saim Çiftçi'den)

Fotoğraf 38: Gevaş Mezarlığı Geometrik Süslemeler (M. Ayaz Başak'tan)

Fotoğraf 39: 2 No'lu Yazıtsız Mimari Taş Parça

Fotoğraf 40: 3 No'lu Yazıtsız Mimari Taş Parça

Fotoğraf 41: 4 No'lu Yazıtsız Mimari Parça

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı :BAŞDİNÇ, Serkan
Uyruğu :T.C
Doğum Tarihi ve Yeri :03.09.1985
Telefon :553 532 63 08
Faks :.....
E-mail :serkanbasdinc@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Doktora		
Yüksek Lisans		
Lisans	Selçuk Üniversitesi/ Mimarlık	01.07.2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011	VAN	Çevre koruma daire başkanı

Yabancı Dil

ingilizce...

Yayımlar

.....

Hobiler

.....

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

18/06/2019

Tez Başlığı / Konusu:

Malatya Etnoğrafya Müzesi'nde Bulunan Taş Eserler

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 87 sayfalık kısmına ilişkin, 18/06/2019. tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinalite raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 11 (yüzdeonbir) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinalite Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

18/06/2019

.....
Serkan BAŞDİNC

Adı Soyadı : Serkan BAŞDİNC
Öğrenci No :139201016

Anabilim Dalı : Sanat Tarihi

Programı : Sanat Tarihi

Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN

...../...../201.....

**ENSTİTÜONAYI
UYGUNDUR**

...../...../201.....
Doç. Dr. Bekir KOCALAR
Enstitü Müdürü